

Férfi ingek: Szines francia batizet. Angol piqué és szegélyes mellű fehér sifon. **Pongyola utazó- és háló ingek.** — **Dívtos sétabotok.** Nap- és Esernyők. Angol foullard — batizet nyári Nyakkendők. Férfi és Női Harisnyák. Keztyűk és Angol sárga bőr cipők. **Férfi Nemez- és Szalmakalapot.** Utazó- és Fűdő Cizkék Nagy választék Raktára

FÖLDVÁRY IMRE
BUDAPEST 7156

Koronaherceg-utca 11. és Kerepesi-út 9. sz.

A budapesti asztalos ipartestület védnöksége alatt álló butorszakosztály által alakított 7132

BUTORCSARNOK

VIII., Bérkocsis-utca 12.

az ipartestület saját házában állandóan készletben tart **háló-, ebédlő-, uriszoba- és szalonberendezéseket.** Ezzel mód van adva a n. é. közönségnek jó és szolid **butorokat jutányos áron** a követelők illetőleg kereskedők mellőzésével az illető asztalos-mestertől készen vagy tetszészerinti megrendelés után beszerezhetni.

Levélbélyeg-kereskedés

PRÜCKLER J. C.

Budapecsten, IV., Régi posta-u. 5

Alapítottatott 1876. 7121

Veszek! Eladok! Cserélek!

4 arany, 18 ezüst érem; 30 füzületi és előismerő oklevél.

Kwizda-féle

Restitutionsfluid
es. és kir. szab. mosóvíz lovaknak.
Egy palack ára 1 fnt 40 kr. o. s.
Harmónia 66 év óta van alkalmazásban az udvari lovaknál, valamint a nagyobb katonai és polgári istállókban kitűnő eredménnyel használtatik a lovaknak nagyobb fáradságok előtt való megőrzésére, valamint azok után való feltrágyázásra, továbbá szorulatok és izomerevedések ellen, stb. az idomításban képes teszi a lovat nagyobb feladatok véghezvitelére. Csupán csak a fenti védjeggyel ellátva valódi és kapható Ausztria-Magyarország valamennyi gyógyszerüzében és drogeriáiban. 7000
Főraktár: Kwizda Fianz Joh. es. és kir. o.-m. és román k. udv. szállító, ker. gyógyszerüzésnél, Korneuburg, Bécs mellett.

SZABADALMAKAT (Patente). Kiszakozól, védjegyeket és mintákat belajstromtat, a világ minden államában, legkedvezőbb feltételek mellett, **RÉTHY JÁNOS**, nemzetközi szabadalmi iroda. Budapest, Erzsébet-körút 2. szám. (Tulajdonos Zielinski Szilárd, okl. mérnök.) 7015

ŐS BUDAVÁRA

a székesfőváros legnagyobb és legelőkelőbb mulatóhelye.

Idénytartam május 1-től szept. 30-ig.

Idényjegyek tiszteletképp alkalmával is érvényesek 10 forint. **Családjegyek, katonatisztek, hivatalnokok és nagyobb klubok részére 8 forint.**

Három nagy nyílt színpad. Naponta nagy symphonikus és néptárs hangversenyek. Magyar és nemzetközi karfúvósok, magánénekek, táncosok és előadók művészek. Nagyszerű innejegyek. Eseth időben inyen-előadások a színházakban, valamint a vendéglők és kávéházak termeiben.

Jegykiadás naponta a budapesti bankjegyesület váltóüzletében V. Fűdő-utca 1. és az igazgatósági épületben Ős-Budavárban. 7195

Vértés gyógysz.-féle

keleti labdacok.

Hasznalat előtt. Hasznalat után.

Gyenge nőknek szép telt testi formát kölcsönöznek. Egy adag 3 fnt. 7141
Kapható **VÉRTES L.** sagyógytárában Lugoson 96. sz.

Lesoványodásra s egyidejűleg az egészség erősítésére 2 hónapig vendős a dr. Blyn s dr. Duchesne-Duparc klin. tanár, becsületrend lovagja — meggyógyulása után Boisson gyógysz. által készített **perza-pilula**, vesiculosisnevel előállított növ. készítmény. Egy 3 fntos nemzetközi posta-utalvány küldésével bérn. szállít egy palackal: **M. BOISSON, 100 rue Montmartre, Paris.** Budapestben kapható: **Török József** gyógyszerésznél, király-utca 12. szám. 7050

Kathreiner-féle
Kneipp maláta-kávé

Ejnye be jó!

Raktáron maradt selyemkelmék
árcsökkentéssel, valamint a legújabb szines és műbőr-nemű fekete selyemkelmék, igazi gyári áron a valódiság és tartósságát való jóállás mellett porto- és vámmentesen házhoz szállítattak. A legjobban közvetlenül megrendelési forrás magánok számára. Ezer meg ezer alkalommal. Minták franco. Svájcban a levélportó ké szerez.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
selyemkelmék-gyártók szövetsége Zürich. 6956
Spanyol kir. udvari szállító. Spanyol kir. udvari szállító.

A női szépség
emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkittünb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsírmentes készítmény a 7163

Margit Crème.
Rövid idő alatt szűttet szepőt, májfoltot, pattanást, bőrtakát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ránczokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is tude bájos arczsinat kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hölgyor 60 kr., 3 szinben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpaste) 50 kr.
Készítő **FÖLDES** gyógyszerháza, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: **Török József** gyógyszerháza, Budapestén Király-utca 12.

LOHSE-féle
Maiglöckchen
zsebkenő-illatszert — szappan arczpor — pipere-víz brillantine — Eau de Cologne.
Valódi csak akkor, ha a feltaláló cégét viseli.
Gustav Lohse
BERLIN, 45/46 Jäger-Strasse.
Kapható valamennyi illatszerezet, díszmű-ár-, gyögyfűszerezet- és gyögyházterében Ausztria-Magyarországon.

Több mint **50 év óta sikerrel használtatik!**
Szepülőket és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztalanságokat biztosan eltávolítja az **Eszéki Spitzer Kenőcs** és az **eszéki Salvator szappan**
Valódi minőségben csak a **DIENES J. C.-féle** gyógyszerháza.
Eszéken, felsőváros.
1 kis tégely valódi Spitzer kenőcs... 35 kr.
1 nagy tégely valódi Spitzer kenőcs... 50 kr.
1 üveg valódi Spitzer mosóvíz... 40 kr.
1 darab valódi Salvator szappan... 50 kr.
1 tégely kézpaszta... 60 kr.
1 doboz valódi Lyoni rizspor 3 szinben 50 kr. és 1 fnt.
Figyelemztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kériük a t. cz. közönség csak **Dienes-féle eszéki kenőt és szappant** kémi és előzadni.
Főraktár Budapestén: **TÖRÖK JÓZSEF** úrnál Király-utca 12.

Pessty társaság körkép palotájában Városliget 7173
Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem
óriási körkép. Látható: reggel 9 óratól esti 8 óráig. Az esti órákban villanyvilágításnál. Belépő díj 50 kr. Gyermekek 30 krajczár.

VASÁRNAPI UJSÁG

24. SZÁM. 1897. BUDAPEST, JUNIUS 13. 44. ÉVFOLYAM.

Előzetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 fnt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 fnt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5.— félévre — 2.50 Keltetői előzetési-ekhez a postalgó megátározott viteldij is eszandol.

KAMERMAYER KÁROLY,
BUDAPEST VOLT POLGÁRMESTERE.
1829—1897.

NAGY FÁJDALOMMAL vette híret Budapest fős és székváros, hogy egyik legérdemesebb fia, **Kamermayer Károly** volt polgármester, e hó 5-én elhunyt Abbaziában, hova nem régebben gyógyulást keresni ment. Kétszer vesztette el Budapestet e derék férfít. Először a múlt évben, midőn egészségének hanyatlása miatt kénytelen volt közel 25 évig folytatott polgármesteri hivataláról lelépni, és másodsor most, midőn a halál örökre kitörölte polgárai sorából. De, ha maga az ember letűnt, tettei és érdemei mindenkorra fönmaradnak a főváros történetében, melynek egyik korszakos fejezete éppen az ő hivatalba lépésével kezdődik meg.
Kamermayer volt ugyanis első polgármestere a Budából és Pestből egyesült új magyar fővárosnak, mely csodaszertü gyors fejlődésével és fölvirágzásával bámulatba ejti az egész világot. S e mesés föllendülés eszközlésében és irányításában kétségkívül nagy része volt Kamermayernek, kinek mind képzettsége, mind kormányzó tehetsége szerencsés arányban állt azokkal a nagy föladatakkal, a melyeknek teljesítésére hivatalos állása kötelezte. Nagy megfontolással, erélylyel és kitarással kezdett és végzett mindent. Figyelme a legcsekélyebb dolgokra is kiterjedt, ha ugyan a főváros és annak polgárságát illetőleg képzelhető olyan dolog, a mit ő csekélynek tekintett volna.

Magánéletét családijához való benső ragaszkodás, keresetlen egyszerűség és a legtisztább jellem tette tiszteletre méltóvá. Egész életét s

minden tehetségét hivatalának szentelte, melytől csak testi ereje engedte, lankadatlan buzgósággal folytatott. Szigorú, de igazságos hivatali főnök volt, ki a szorgalmat és pontosságot mindenben nagyon megbecsülte. Állásához nem a hivatalért, hanem a főváros iránti szeretetből ragaszkodott. Csak testi erőinek megfoghatósága tudta rábírn, hogy a múlt ősszel lemondjon. E miatt érzett fájdalmát csak az enyhítette, hogy utódjában, **Márkus József** mostani polgár-

KAMERMAYER KÁROLY, BUDAPEST VOLT POLGÁRMESTERE.

Cacao van Houten
Igen jó zamatú, idegerősítő, könnyen emészthető. A fogyasztásban olcsó. 6989

BRÁZAY KÁLMÁN SÓSBORSZESZ készítménye
BUDAPESTEN Múzeum körút 23. szám.
Védjegy 19. és 20. sz.

Az általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalulag kintüntetett sósborszerez-készítményem — kelendőségénél fogva — sok utazásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módosítom s arra kék nyomtatásban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.
SÓSBORSZESZ
Általánosan ismert kitűnő házi-szer; különösen a bedörzölés-kenőgyűró-gyögmódnál (massage) igen jó hatású. Ajánlható egyszerűen fogtisztító szerül is, a mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti és a száj tisztá, szagtalan it nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén fejmosásra és a hajidegek erősítésére, a fejkörpa képződés megakadályozására és annak megszüntetésére.
Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.
BRÁZAY KÁLMÁN 7204
Budapestén, IV. ker., Múzeum-körút, 23. szám.

mesterben, olyan férfit látott, a ki az ő munkáját a főváros üdvére fogja folytatni. A nyugalmi vonulás pihenését azonban nem sokáig élvezhette. Régebb idő óta meg-megújuló gyöngékedése mind jobban elhatalmasodott rajta; s most Abbáziában a remélt üdülés helyett halálát találta 68 éves korában, mely időből 40 esztendőt közszolgálatban töltött.

Kamer Mayer Károly Budapesten 1829 május 14-én született egyszerű polgári családból. Atyja, József, élete utolsó éveiben gr. Károlyi György parádi üveggyárának igazgatója volt; ezért Károly fia elemi és középiskoláit a közeli Gyöngyösön és Egerben végezte; majd a jogi tudományokat tanulta előbb az egri jogakadémia, később pedig a budapesti egyetemen. Az 1848-iki események mint még pályavégzetlen 19 éves ifjút Pozsonyban találták, hol beállt honvéddé a Kazinczy Lajos csapatába. Végig küzdött az egész függetlenségi háború, melynek folyamán főhadnagy rangig emelkedett. Aulich tábornok vezérlete alatt részt vett a szolnoki, hatvani, isaszegi és czinkotai ütközetekben és Buda bevételénél csokornak életét vesztette. Szintén ott volt a Csallóközben a peredi csatában, a melyben már oroszok is harcoltak, továbbá az ácsi csatában, valamint 1849 augusztusában Klapka vezérlete alatt abban a diadalmas küzdelemben, mely Komáromot az ostrom alól fölszabadította. A világosi fegyverletétel után haza tért Pestre, a hol akkor Haynau dühöngött. Kamer Mayer ekkor az mentette meg az osztrák hadseregbe való besoroztatástól, hogy az egyetemre jogásznak beiratkozott s mint tanuló a katonáskodás kötelességétől ment lett. Ez időben csak úgy tudta magát föntartani, hogy ügyvédi irodákban dolgozott, majd pedig napidíjassá lett egy állami hivatalnál. A városnál szeretett volna valami hivatalt kapni; de az akkori polgármester, Conrad, nem merete a rendőri felügyelet alatt álló honvédot alkalmazni. Ekkor átment Budára, hol, miután időközben az ügyvédi vizsgálatot is letette, 1861-ben a város főjegyzőjévé, 1867-ben Pesten városi tanácsossá, majd pedig 1873-ban Budapest egyesítésekor az új főváros első polgármesterévé választották.

Ezzel életének legfőbb vágya teljesült. Olyan munkát nyílt előtte, a melyen képzettségét, tapasztalatait és eszméit becsúgya szerint értékesíthette. Nagy reményekkel volt iránta nemcsak az egyesült főváros, hanem a nagy magyar közönség is, mely előtt még budai főjegyző korában szerzett nem muló népszerűséget azzal a jeles, hazafias emlékszerével, melyet Széchenyiről tartott.

Sikeres működése és egyre szaporodó érdemei elismerésül 1873-ban, a közbiztonsági létesítések, királyi tanácsossá nevezetett ki; az 1876-iki árvíz alkalmával tett hasznos szolgálataiért a III. osztályú vaskorona-rendet kapta; majd a szegedi árvíz idején tanúsított magatartásáért királyi elismerésben részesült; végre 1893-ban miniszteri tanácsosi címmel tüntették ki.

1896 novemberében történt nyugalmi vonulásakor a fővárosi közgyűlése azzal a szép megítéléssel róta le iránta halálát, hogy Budapest díszpolgárává választotta, továbbá a tanács Márkus akkori alpolgármester indítványára jegyzőkönyvileg örökölte meg érdemeit s egy hozzá intézett külön iratban fejezte ki iránta való szeretetét és nagyrabecsülését.

A főváros, a mint a nem egészen váratlan, de mégis nagyon megdöbbentő halálesetről értesült, az elhunytat tanácsvégzésileg azonnal a saját halottjának nyilvánította, gyászobogókat tüzetett ki a városházakra s minden intézkedést

megtetett, hogy földi maradványait haza hozatván, érdemeihez méltóan helyeztesse el örök nyugodt helyre. A tanács ugyanis négy pontból álló indítványt terjesztett a közgyűlés elé, nevezetesen: 1. fejezze ki jegyzőkönyvileg a nagy veszteség fölött érzett fájdalmát; itézzon részvétét tolmácsoló iratot a gyászoló családhoz és helyezzen koszorút az elhunyt ravatalára; 2. örökítse meg a közgyűlés jegyzőkönyvében az elhunyt nyugalmazott polgármesternek a főváros irányában szerzett maradandó érdemeit; 3. határozza el, hogy a gyászszertartást maga a székes főváros törvényhatósága rendezze; és 4. utasítsa a tanácsot, hogy Kamer Mayer Károly emlékezetének méltó módon való megörökítésére nézve mielőbb javaslatokat terjeszteszen a közgyűlés elé. Ez egyhangúlag elfogadott indítvány mellett a tanács a maga részéről is külön jegyzőkönyvi pontba foglalta fájdalmát s a boldogult érdemeinek elismerését, részvétirátot intézett az elhunyt családjához és koszorút tett ravatalára. A temetés igen nagy részvét mellett június 9-ikén ment véghez, mely alkalommal Márkus polgármester intézett megható búcsúbeszédet az elköltözött hamvaihoz.

JUNIUS.

A merre járok, merre nézek,
Fény, illat, bűvös szép izgést.
Ti juniusi szép napok,
Ragyogjatok, ragyogjatok!

Szálljon napod arany sugára
A szenvedőknek homlokára;
A melegítő, enyhe fény
Szegény betegnek új remény.

S lópd bé magad a szívbe mélyen,
Bú, gond előled messze térjen,
S hol tört szívek sóhaja fel,
Válsad vidám kacajára fel.

S a merre szállsz, gyengédén hintsd szét
A békeségnek drága kincsét,
És zengjen föléd a határ:
Csengő harang, dalos madár...

Csupa szín, fény, nincs semmi árnyék,
Mint hogyha mennyországba járnék.
Ti juniusi szép napok,
Ragyogjatok, ragyogjatok!

Feleki Sándor.

A TÁVOLBÓL.

Vándormadár lett a lelkem,
Egy-egy nap százszor elrepül,
Hozzád száll bűtöl megterhelten
S pajkos, vidám, ha megkerül.

Ha százados fák enyhe árnya
Reád borul gyöngédeden;
Ha leng a szél a lombot járja —
S te elmerengsz édesem.

Ha képeden nincs semmi felhő
S szemecskéd mélan révedez:
Hozzád olyankor lelkem eljő
S özörlög, úgy-e, érzed ezt?

Ha sóhajásra nyílik ajkad,
Ha szivecskédben bú terem:
Lelkem, gyöngédnek ösngve rajtad,
Vigasztalásra megjelen.

Vigasztaló, szelid szavának
Nem kérsz ellenállni, nem,
Elszenderül a bú, a bánat
S leánykám lelke megpihen.

Ne is zaklassa soha semmi
Te áldott, drága lelkedet,
Hisz oly méltó boldognak lenni,
Ki jót tesz s rosszat elfeled.

Légy olyan boldog, a minőnek
Szívem vágy látni, boldogid,
Am ne feledd el, hogy a nőnek
Boldogság az, ha — boldogid!

Mares Odón.

EMBEREVÉS A VASÚTON.

Elbeszélés.

Irta Twaine Mark. — Angolból fordította S. V.

Ezelőtt két évvel St.-Louisba utaztam. Az indiai állomáson, hol kocsikat cseréltünk, egy 45—50 évesnek látszó úri ember szállt be és mellettem foglalt helyet. Washingtonból jött és Chicagóba indult. Nagyon művelt, sokat látott ember volt, kitől oly érdekes dolgokat tudtam meg, melyekről eddigelé keveset vagy semmit sem hallottam. A többek közt a következő kalandját mondta el.

«1853 december 9-én, — kezdé az idegen, kit Harris-nak fogok nevezni, — az esteli vonattal St.-Louisból Chicagóba utaztam. Mindössze huszonnégyen voltunk. A társaság jó kedvben lévén, a hosszú út elég mulatságosnak ígért. Másnap 11 óra felé erős havazás állott be. Alig hogy a veldeu állomáshoz elhagytam, a végtelen pusztaságba értünk, — melyen embert vagy állatot nem igen lehet látni, — a havazás orkászzerű szelvésszé vált. A mindinkább szaporodó hótömegek a mozdony gyorsaságát nagyon megcsökkentették, s a vonat több ízben meg is akad. Az útasok jó kedve eltűnt. Mindenki arra gondolt, mi történik, ha a hó a vonatot teljesen el találja temetni?

Ötven mérföldnyi távolságban falut vagy házat nem lehetett volna találni.

Hajnaltal a vonat rögtöni megállására fölébredtem, s rémülten láttam, hogy a hóvatar foglyai vagyunk.

— Minden ember ki, havat lapátolni!

Ezen felhívásra mindannyian munkához fogtunk, kézzel, lapátokkal, deszkadarabokkal, mindennel, a mi a cselnek csak némileg is megfelelt. A mozdony elején lévő villamos reflektor a körülöttünk levő sötétséget még félmesebbé tette. Egy óráig tartott munka után arról győződöttünk meg, hogy a hószóról ily módon ki nem jutunk. Mialatt egy hófalat széthánytunk, mögöttünk három-négy torlasz is emelkedett. Ennél azonban még sokkal nagyobb baj volt az, hogy a mozdony egyik hajtókeréke kelt s így még tisztá uton sem mozdulhattunk volna. Teljesen kimerülve a kocsikba vonultunk vissza, hol a kályha körül tolongva, a teendőkről tanakodtunk. Elelmi szerek a vonaton nem voltak, a megfagyástól azonban nem tarthatunk, mivel a gép fa- és széntartói véletlenül jól meg voltak rakva. Tanakodásunk a kalauz azon leendő nyilatkozatával ért véget, hogy ily hóban ötven mérföldnyi gyalogutat tenni, biztos halállal egyértelmű dolog volna. Mi tehát segítségért senkit sem küldhetünk, és segítségünkre senki sem jöhet.

Ily körülmények közt még a legbátrabb ember szívét is aggasztó érzelmek fogták el. A társalgás megszűnt, mindenki csak magával volt elfoglalva.

Hajnaltal azt kellett látnunk, hogy az időjárás nem változott, s a hóvatar egyre tart. Így múlt el a harmadik, negyedik és ötödik nap. Az éhség kínjai az emberek arcázt eltorzították s mindannyianak szívében egy borzadalmas gondolat ébredt fel, melyet azonban kimondani nem mertünk.

A hetedik napon a lelki küzdelem megszűnt. A természet jogait kéréllhetlenül érvényesítette. Gaston Rikhard Minnesotából, egy óriási termetű ember, kit az éhség kínjai legjobban meggyötörték, helyéről felkelt. Mindenki ösztönösen tudta, hogy mit akar és mit fog mondani.

— Uraim — kezdé Gaston remélő hangon — többé nem várhatunk. Az idő eljárt. Határozzuk el, hogy ki haljon meg köztünk, hogy a többi megélhessen!

Erre Williams János, illinois-i gyarmatos fölkelvén, így szólott: — Uraim, én a tiszteletem méltó Sawyer Jakab urat Tenesseből ajánlom.

Adams R. úr Indianából: — Én Stote Dániel úrra szavazok!

Laugdon Károly: — Én Bowen Samu urat ajánlom!

Stote Dániel: — Uraim, én ifj. Van Nostraud János úr javára óhajtanék lemondani.

Gaston R. úr: — Ha nincs ellene kifogás, uraságod óhajtatását teljesíteni fogjuk.

Amde Van Nostraud úr Stote felszólalása ellen erősen kikelvén, ez indítványt mellőzni kellett.

Bascom L. Ohioból: — Indítványozom, hogy a tárgyalás befejezése után szavazzunk.

Sawyer úr: — Ezen indítvány ellen komolyan tiltakozom, mivel nemcsak méltatlan, hanem egyúttal a cselnek sem felel meg. Azt indítványozom, hogy a gyűlés elnököt és alkalmas hivatalnokokat válasszon, kik aztán a tárgyalás szakszerűen járjanak el.

Bell J. úr Jowdából: — Uraim, én az indítványt nem fogadom el. Apró formásgokkal és szertartásokkal nem tölthetjük az időt. Hét napja már, hogy nem ettünk. Minden pillanat, melyet házontalan tanácskozással töltünk el, szenvedéseinket csak növeli. Az ajánlottakkal velem együtt mindannyian meg vagyunk elégedve s nem látom át, miért ne választanánk még egy-két urat? Pótindítványom abból áll, hogy...

Gaston úr: — Pótindítványa a ház szabályai szerint csak 24 óra múlva levén tárgyalható, ez az ügy elintézését még inkább késleltetné. A New-Jerseyből való úr...

Van Nostraud úr: — Uraim, az önök körében idegen vagyok, a nekem jutott kiténtetést nem kerestem, s gyöngédségből...

Morgan úr Mabamból: Szavazzunk!

Az indítvány elfogadtatván, minden további tárgyalásnak vége szakadt. Elnökké Gaston Rikhard, jegyzővé Blake J. választattak meg. A végrehajtó bizottságba pedig Holeomb, Dyes és Baldwin urak jutottak, kik Howland R. M. urat bízták meg az élelmezés teendőivel.

Ekkor Morgan úr szólalt meg: — Elnök úr, engedje meg kijelentésem, hogy Bowes Samu úr vén ember, csupa csont hús nélkül. Az a kérdés: levesre vagy húsrá van-e szükségünk? Ha önök bennünket ily módon újabb kínoknak akarnak kitenni, ez ellen részemről határozottan tiltakozom. Kezdjük meg az élelmezést egy fiatalabb és hűsösöbbről, nem pedig egy afféle kiasztott csontvázról, mint Bowen...

Ez az indítvány heves vita után elfogadtatván, Bowen helyébe Harris úrra esett a választás, kire egy szavazat híján, — ez pedig maga Harris volt — mindannyian rászavaztak.

Most Radway úr a többi jelöltek megnevezését indítványozván, egyúttal azt is szóba hozta: ki legyen a reggelire való jelölt.

A szavazatok két fiatal ember között oszlottak meg, de végre az elnök döntő szavazatával reggelire valami Messick nevű úri emberre esett a választás.

Az ebédre való előkészületek a pártok heves küzdelmét felbeszakították, s megvallom, hogy azon értesítést, mely szerint Harris úr puhára főtt, valamennyien hálás elismeréssel fogadták.

A kocsik párnáiból rögtönzött asztalok körül elhelyezkedve, hét napi koplalás után pompásan megebedtünk. Harris jól izlett. Valamivel porhanyóbb lehetett volna ugyan, de annyi bizonyos, hogy nekem ember soha oly jól nem esett, mint Harris. Messick sem volt megvetendő, habár húsát kissé kövérnek találtam. Harris ropogós szeleteit bármely inyenc is megdicsérte volna...

— Ön tán csak azt érti, hogy...

— Kérem, ne szakított felbe!... Vacsorára valami Walter nevű detroiti embert szemeltünk ki. Ez is kitűnő falat volt, miről feleségét utóbb értesítettém. Walterre mindig örömmel gondolok. Nem volt ugyan egészen kisülve, de azért pompásan izlett. Másnap reggelire Morgant (Mabamból) fogyasztottuk el. Ennél szebb, műveltebb, kedélyesebb úri embert nem ismertem. S mily finom levele volt húsának!

Vacsorára az oregoni patriarkhát ettük meg. Nos, ez kétségtelenül valóságos humbug volt. Kemény, száraz, vén, csupa csont; le sem irhatom. Végre azt mondtam: a mint tetszik uraim, de én nem kérek belőle, másra várok. Grimes úr Illionisból pedig azt mondta: — Uraim, én is várok. Ha oly férfit választanék, kin valami ajánlatot látok, szívesen csatlakozom önközhöz.

Az általános elégedetlenség több részről kifejezést nyervén, a végrehajtó bizottság pótlásul s a kedélyek megnyugtatóására a Georgiába való Baker urat szemelte ki. Ez aztán nagyszerű volt. — Nos, utána Doollittel, Hawkinst és Macklortyrt ettük meg. Ezzel úttal sokan elégedetlenkedtek, mivel rendkívül kicsiny és száraz volt. Utána Penkod-ra, a Smilt testvérekre és a falábu Baileg-re került a sor, végül pedig valami Buckminster nevű csavargó koldust és egy valódi indiánt készítettek el, de a falábu Baileg-en

GRÓF BLAGAY LAJOS.

kívül a többi legfeljebb középszerű reggelinek való húst szolgáltatott. Végre eljött a szabadulás órája!

— Csakugyan?
— Igen, még pedig egy oly verőfényes szép napon, midőn épen valami Murphy nevű úri emberre esett a választás, ki azonban folyvást huzódzott és vonakodott, mely körülménynek köszönhető, hogy több Harris özveggyét elvehette. Jaj, ha Harrisra gondolok, most is szívesen ennék belőle. De most itt az állomás, uram. Búcsúzom kell. Ha valamikor Chicagóba jönne, legyen szerencsém. Megvallom, ép úgy megkedveltem önt, mint a boldogult Harrist. Jó napot uram, szerencsés utat!

Utítársam elment. Soha életemben sem voltam annyira elkeseredve, megkálbulva és elkomorodva mint most. De még sem bántam, hogy elment. Szelid modora és kellemes hangja dacára mégis oly éhesen nézett reám, midőn a porhanyós húsu Harrist emlegette. Mily iszonyú kínokhoz mehetett keresztül!

Gondolataimban elmerülve, észre sem vettem, hogy időközben a főkalauz jött a kocsiba, ki szemeit reám szegezte.

— Ki volt tulajdonképen ez az úri ember, ki az imént kiszállt?

— Valamikor a törvényhozó testület tagja volt, — felelé a kalauz, — de egy alkalommal utközben egy vasuti kocsiban majdnem éhen halt, mivel a vonat a hó miatt sem előre, sem hátra nem mehetett. Utána nagy beteg lett és néhány hónapig egészen magán kívül fektett. Most ugyan testileg helyre épült már, de rögeszméje, — melyet valószínűleg önnök is elmondott — folyton kinozza. Ha tovább utaztak volna, az egész utazó társaság fölemelését reggelire, ebédre és vacsorára, végighallgathatta volna. Szegény ember, kár érte, hiszen még a légynek sem vétett soha!...

GRÓF BLAGAY LAJOS.

1830—1897.

Gróf Blagay Lajos, kinek arezképét közöljük, a Magyarország történetében oly nevezetes szerepet vitt Blagay családnak volt utolsó sarja. A család Szlavóniából eredt és pedig a goriczai nemzetségből, melynek első tagja, István, Imre király idejében, mint a magyar országos határ vívő védelmezője tünt ki s ezért fejedelmi birtokokat kapott adományba. Unokája Babonik volt; az ettől származó báni család Babonicsnak neveztek; Duim nevű unokája vette föl azután a mai Bosznianban állott Blagay vár után a Blagay nevet. Vitéz harcossok, a király hű emberei voltak. Később a török elpusztítván birtokaikat, Blagay István 1547-ben Krajnában szerzett birtokot.

1547-től kezdve a család Krajnában élt s ott a weissensteini várbán élte le hasznos köztevékenységben főnállásának utolsó háromszáz éves korszakát. Mindannyian megtarták a magyar ősi haza iránti ragaszkodást; apáról fiúra szállott a magyarság szeretete.

Blagay Lajos, Blagay Ignác kamarásnak a fia, 1830 márczius 11-én született Weissensteinben. A katonai pályára lépett s 1849-ben a 7-ik dicsidás ezred hadnagya volt. 1849—1853-ig Magyarországon fektűt ezrede, s ama szomorú korszakban a fiatal Blagay magyar rokonszenve mindenütt feltűnt; ezredből egyedül őt fogadták szívesen Tokajban, s a merre járt, mindenütt tartózkodás nélkül kifejezte érzelmeit. Vitéz, kemény tiszt volt, rettegett párbajozó, makacs, mint ősei, de lágy szívű jó ember az iránt, a kit szeretett. 1853-ban megváltván a katonai szolgálattól, feleségül vette L. Lazarini Matildot, kivel 1897 márczius 26-án Laibachban bekövetkezett haláláig boldog család életet élt. A weissensteini temetőben megfordíták az ősi nemzetség czimerét; ott nyugszanak tetemei, kinek csak egy nagy keserve volt, hogy nem lehetett tagja az új nagy magyar államnak, melynek alapját az ő ősei is segítettek megvetni.

TÓTKOMLÓS.

Nem régebben ünnepelte meg ez a derék békésmegei község fennállásának százötvenedik évfordulóját, mely alkalomból kifolyólag arról is gondoskodott lelkes közönsége, hogy a község történetét megírassa, a mit Gajdác Pál ottani lelkész elismerésre méltóan végre is hajtott, megírva egy olyan könyvet, a mely teljes képét nyújtja Tót-Komlós községének és népének.

Ezen alkalommal mi is megemlékezünk az ünneplő községről — melynek szülőtte volt Jankó János, a nemrég elhunyt kitűnő festő és torzképrajzoló — bemutatván egyszerűs mind pár képet is az említett monográfiából.

Tót-Komlós nevét a háttérában ezelőtt nagyban termő komlótól vette. Alapítója báró Rudnyánszky József volt, a kire neje, Száraz Juliána révén szállott el a nagy alföldi uradalom. Az új birtokos megengedte, hogy a Gömör-, Nógrád- és Hontból levándorolt s a közeli Szent-Andráson letelepedett, de az ottani más vallású lakossággal viszályban élő evangélikus tótok válygából imaházat építsenek a mostani Tót-Komlós területén. A földesúr aztán a szorgalmas tótokat megkedvelvén, velők 1746-ban január elején telepedési szerződést kötött. Jobbágyi kötelességük váltásáért hétézsák rénsi forintot, egy akó olvasztott ténhvját s «ajton hizott» (szemes eleséggel hízalt) szalonnát fizettek. A szorgalmas tót-nép az ekkori időben terhes váltásigot nem csak kibírta, hanem, — jóllehet fontos pereket vesztett el, így a környékbeli földesurak és a csanádi püspöki uradalom 7000 hold földet pöröltek el tőle, — folytonosan gyarapodott; így a legutolsó népszámlálás adatai szerint 9636 lakosa van. Ámbar időközben két ízben is eresztett rajt, t. i. a csanádmegeyi Majláth és Alberti innét települtek.

A tót-komlói nép faji jellegét máig megtartotta, minek oka abban keresendő, hogy a komlói legény rendszeren csak helybeli lányt vesz el, s a legtrikább esetek közé tartozik, hogy vidékről nősüljenek. A férfiak magasak, jellemző náluk a széles váll, széles szláv arc, izmosság, többnyire kék szem; a nők kicsinyek s erős hajlamot mutatnak a hizásra. Étkézésében az itteni nép egyszerű; de meleg ételen (egy tál) minden napra van, ünnepen azonban három-négy féle fogásból áll eledele. Megőrizték a földről hozott erényeiket: a szorgalmat, munkáságot, a takarékságot, a kevéssel való beérkezést, megeledést, vallásosságot és komolyságot. Már a század elejéről írják, hogy alig van olyan ember a faluban, a ki nem tudja magyarul. Iskoláinak száma tizenhat s tanítói hazafias buzgóságát mutatja, hogy rendszerint ezek nyelik el a vármegyei és országos jutalmakat, melyeket a magyar nyelv sikeres tanításának buzdítására kiosztanak.

A községnek 637.156 frtra fölbecsült birtokát úgy kezelik, hogy a tót-komlóiak községi terheket nem viselnek. Pedig mintaszerű iskolái, közigazgatási berendezése, egészségügye, járdái, tetemes kiadásokat kívánnak s a vasúthoz fűtött költséget, 100.000 frtot is a rendes bevételekből kell fedeznie. A községnek 40.000 frtos költségvetését teljesen közjöveldelmei fedezik. Birtokait a skót farm-rendszer alapján kezeli s így elérte azt, hogy Komlóson nincs szegény ember. Mert a község a földnélküli házzal bíró munkásnép közt osztja ki hosszabb bérletbe földjeit s főleg annak tulajdonítható, hogy ámbár Tóth-Komlós a szocializmus főfőszékével Orosházával határos, a szocialis eszmék itt még sem bírnak gyökeret verni.

A nép családi élete minden tekintetben példának mondható. Ilyen a tisztaság szeretete is.

gyülik. E nép nagy része ugyanis bizalmatlanul tekint a takarékpénztárra s jobbnak látja otthon a kis láda fiában őrizgetni megtakarított pénzeszközét.

A növendék lány a fonókban ismeri meg választóját, habár házasság tekintetében rendszeren az öregek rendelkeznek, a fiatalok pedig gyermek engedelmességgel vetik alá magukat szülőik akaratának.

A fiatalok vasárnap délután táncra perdül. Nemzeti táncza nincs s a csárdást oly tüzesen roppja, hogy e tekintetben a makói legény előtt sem kell szégyelnie magát. Tánczolják még a polkát, azzal a komoly lenge hajlásokkal, a mi a bánati svábok tánczát jellemzi. Érdekes megemlíteni, hogy ezeket a rendes vasárnapi délutáni táncmulatságokat «lakozásnak» hívják. Eredeti és tisztán komlói szokás a torony-

tőleg feldiszitnek, midőn is nagy szerepök van a választásokból megmaradt kortes zászlóknak. A lakodalmak rendszerint hétfő reggeltől szerda estig tartanak. Ebéd alatt minden vendég adakozik az egyház részére, aztán következik a «fejadó», mely jogszerint a házi gazdáé volna, de ez ezt az összeget is az egyházi célokra gyűjtött adományokhoz csatolja. A menyasszonyi örömkalás, menyasszonytánc, az ünnepélyes felkontyolás természetesen szintén divatban vannak, s kiegészítői a lakodalmi ünnepélynek.

Tót-Komlós minden esetre a legszerencsésebb helyzetű községek közé tartozik, hol ugyancsak beteljesedett IV-ik Henrik francia király kívánsága, mert a komlói ember fazekában nemcsak vasárnaponként, hanem akár mindennap főhetne tyúkhús.

FIATAL HÁZSPÁR.

ÖREG HÁZSPÁR.

TÓT-KOMLÓSI NÉPVISELETEK.

A lakóház két szobából áll. Rendszerint a «kis házban» lakik, mely az udvarra néz, a másik vendégszoba és ruhatár. A szobák a szegényeknél sárga agyaggal vannak fölmázolva; a módosabbaknál helylyel-közzel már fénymázas parkett is található. Az ágyak mennyezetestek, olyan himzett vánkossokkal, melyekből némely példány egész kis vagyon. A biblia egy házból sem hiányzik, valamint kívül a házon s a mestergerenda alatt ez a felirat sem:

*Ezt a házat építette Isten segédelmével
N. N.*

Anno 18...

Én és az én házam népe imádjuk az Urat!

A szobában néhány, rendszeren a négy évszaktól feltüntetett kép van fölragasztva. A hol pedig a fiú katona volt, ott a legfőbb helyre annak az arcképét akasztják többnyire ágaskodó szürke paripán, zsinóros dolmányban, még abban az esetben is, ha bakáknál szolgált a vitéz. Legkedveltebb ruhatartó a «suplód», melynek egyik rekeszében a gondosan élére rakott pénz is

ban való karácsonyi éneklés. A négy órai harangozás bevégezte után ugyanis harmincz kiválasztott szép hangú ember énekel a téleesti éjszakába, hirdetvén a földön a békességet és Isten dicsőségét.

Sajátságosak a lakodalmi szokások. A lányt a násznagy kéri meg, s ha a lány kedvel meg a legényhez, akkor a legértékesebb kendőjét adja jegybe, ha pedig csak úgy immel-ámmal, akkor a legszelejtesebbet. Nem régeből még a lakodalmom egy hétig tartott, most már mérsékeltlen csak három napig tart. A lakodalmakon érdekes különlegesség a «korzon» való elővezetés. Ugyanis a három napos dáridót nem minden vendég bírja ki, de ha az ilyen haza illan és távozása szemet szúr, az egész lakodalmi sokadalom lakására megy, gyékényből font korozra kötik a szökevényt és rabként vezetik elő. Az ilyen korzon elővezetettnek szoba- és konyha-berendezése kész préda, mert mindenki elvisz belőle egy-két darabot. Ezeket az elidegenített tárgyakat aztán úgy kell vissza váltania. A lakodalmomra télen-nyáron sátrat vernek, a mit lehe-

ÚJ EGYETEMI PALOTA.

A mióta a budapesti tudomány-egyetem régi központi épületét lebontották, avatlatlanra nézve szinte nehéz volt, hogy a főváros palota-sorai közt az ország első főiskolájára is reátaláljon. A külföldről ide szakadt utast, a ki kalauzoló könyvét forgatva, az Egyetem-térre kijutott, az a kellemetlen meglepetés érte, hogy az egyetem keresve-keresett palotáját nem találta sehol. Csak a helyét szokták mutogatni. Németországban a legfényesebb paloták közé sorakoznak az egyetemi palotái; a francziák árnyas nagy parkok közepén szoktak hajlékot emelni főiskoláiknak; az amerikai államok pedig egész városrészeket építenek e célra. Ily példák mellett csakugyan nemzetünk jó hirneve is követelte már, hogy az egyetemi építkezések ügye dülőre jusson.

Wlassics Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter mindjárt kormányra lépésének kezdetén hozzálátott e nagy fontosságú kérdések rendezéséhez, és alig pár hete, hogy a magyar képviselőház elé terjesztette az egyetemi épít-

kezésekről szóló törvényjavaslatát. A magyar állam e szerint 2.600.000 frtot szán egyfelől a budapesti tudomány-egyetem központi épületére és az orvostudományi kar telepének kiegészítésére, másfelől az új műegyetem elhelyezésére szolgáló telkek vásárlására és a kolozsvári egyetemi építkezésekre.

A budapesti központi egyetemi épület emelésére ebből 350.000 frt jut. Az épület, a melynek az egyetemi építési bizottság által már felülvizsgált tervét ezennel bemutatjuk, a régi központi épület helyén, az Egyetem-téren lesz emelendő; azon a helyen, a melyhez a budapesti egyetemet múltjának legszebb emlékei fűzik.

tárgyalták az egyetem áthelyezésének kérdését. Bizonyos körök előtt az akkori Pest szabad királyi város, ez a szerény, talán harmincz-ezer lakot számláló kis város, tulságos nagy-nak látszott arra, hogy tudomány-egyetem székhelyül szolgáljon. Pest zaja — úgy mondták — elvonja az ifjúságot a tanulástól; talán a Martinovics-féle összeesküvése gondoltak, a melyben több egyetemi polgárnak is része vala... A püspökök az egyetem székhelyül alkalmasabbnak vélték valamely csendes vidéki várost. A tudósok közül főleg Reviczky József, a politikai tudomány egykori tanára hangoztatta, hogy «a muzsák is a nyugodalmat szerették és a régi időkben félreeső hegyek és dombok között lakoz-

épület csakugyan beszélt, és sokat is beszélgették régmúlt időről. Azután, hogy a magyar egyetem háza lett, látta a század elején a nemzet kétségbeesztő elerőtlenedését; majd megérte a lassú ébredés korszakát, a tudománynak nemzeti nyelvünkön való művelését; falai között tanultak a 48-as átalakulás vezérei; szegényes, alacsony szobáiba járt 1848 márczius 15-ikének idealizmusban gazdag és magas eszményekért rajongó ifjúsága... A régi épület részeiből a mai ifjúságra csak az egyik kapu köből vésett küszöbe maradt; ennek föléje álltanak szónoki emelvényt minden esztendőben márczius 15-én, az ifjúság emlékünnepe.

Am hagyjuk most a múlt emlékeit s nézzük a

A BUDAPESTI KIR. MAGYAR TUDOMÁNY-EGYETEM KÖZPONTI ÉPÜLETE.

Herzogh és Baumgarten m.építések terv.

Már idestova száz esztendeje lesz, hogy az egyetem ezen a helyen, sok hanyattatás után, otthon talált.

A mikor Mária Terézia királynő az egyetemet Nagy-Szombatból az ország szívébe helyezte át, Budán a királyi palotában adott számára helyet. A kor viszonyaira jellemző, hogy akkor a magyar királynak nem volt szüksége palotára az ország fővárosában; a fejedelem állandó távolléte felett búslakodó hazafiak megvigasztalására voltak azonban szánva a királynőnek a legfelsőbb elhatározásban mondott szavai, hogy saját királyi palotáját a tudomány iránt táplált nagy tiszteletének bizonyosságául engedje át. Nehány esztendő múltán (1780) az egyetemet Budáról Pestre tették át, a hol alkalmas épület hiányában, elosztva működtek a karok a királyi kuria, a királyi ügyigazgatóság, meg a jezsuiták egykori székházának épületeiben. A helytartótanács, az országgyűlés, a tudósvilág folyton folyvást

nak vala». A városok közt megindult a verseny. Nagy-Szombat hivatkozott történeti igényeire; Esztergom Barkóczy primás hatalmas pártfogásával harcolt; a kies fekvésű Vác egészséges éghajlatára, lakosai erkölcsösségére és azon előnyös körülményre is hivatkozott, hogy ott az ifjúságnak a magyar, német és a tót nyelv megtanulására egyszerre nyílik kedvező alkalma. Az országgyűlés 1792-ben behatón tárgyalta az áthelyezés kérdését; a sok vitaközlés eredménye pedig az lett, hogy az egyetem megint csak Pesten maradt és 1805-ben helyet kapott a «nagy-szeminariumi» épületben, a mely azután is központi egyetem maradt.

Ez volt az a tisztos vén épület, a melynek roskadozó szürke falait 1890-ben földig lerombolták, úgy, hogy csak a helye maradt meg.

A kik még ismertük, úgy gondolunk reá, mint valakire, a kit szeretünk és tisztelünk és a kinek a szavát még most is halljuk, noha már nincsen az élők sorában. Az a vén szürke

fényes palotát, a melyet ifjúsága nevelésére emelt majd az áldozatrakész nemzet.

A bemutatott terv szerint az egyetem-téri homlokzat, az egyetem szerb-útzai szárnyépülete motivumainak részleges alkalmazásával, Mária-Terézia korabeli barokk-stílusban épül. A tervező műépítésszel különös figyelmet fordított arra, hogy ezáltal az egyetemi templomot, a mely ha nem is nagyságra, de szépségre, az egyetem nagy-szombati híres szentegyházával versenyez, lehetőleg szabaddá tegyék. Egy másik követelmény, a melynek eleget kellett tenniük, az új épület olyatén beosztása volt, hogy abban a dísz-helyiségeken és központi hivatalokon kívül elegendő számú és nagyságú tanterem legyen. Kolbenhayer, Weber és Skalniczky hasonló tárgyú tervezetei mellett épen e követelmény kielégítése is egyik előnye a bemutatott tervnek. Igaz, hogy a tervezők ezt részben csak azzal érthették el, hogy az új épület a régi homlokzat falának vonalától 7 méterrel tovább nyo-

SEIFULLAH PASA.

VON DER GOLTZ PASA.

GRUMBKOV PASA.

mul ki az Egyetem-térre; de a homlokzat öt-íves tágas arkádjai alatt szabad közlekedés nyílik.

Az új épület földszintjét a bal oldalon egy 300 hallgatónak szánt tanterem, a jobb oldalon a kivesztura helyiségei foglalják el. Háromágú lépcső vezet fel az aula-ba, az egyetemi ünnepek leendő színhelyére; az I-ső emeleten balról egy tanterem 300 hallgatóra, jobbról a rektor hivatali termei vannak; a II-dik emeleten két tanterem (300—300 hallgatóra), a III-dik emeleten két kisebb tanterem (300—300 hallgatóra) és középen egy nagy tanterem (600 hallgatóra) vannak. Az Egyetemi Kör, a melynek helyiségeit eredetileg szintén az egyetem-téri épületbe tervezték, valószínűleg a szerb-úezsai szárny-épületben kap majd helyet.

Az új központi egyetem építését a nyáron kezdik meg, hogy még a folyó esztendőben tető alá juthasson és az 1898—99-iki tanévre megnyitható legyen.

A régi óhaj tehát, hogy az ország első főiskolájának méltó otthona legyen, mihamarabb teljesedése meg. A magyar tudósok legelőkelőbbjei fényes palotában hirdethetik majd tanácsukat. Csak még az ifjúságon áll azután, hogy a régi helyen az új palota is tűzhelye legyen a nemzetet erősítő magyar tudományok és — a magyar szabadságnak.

Rényi József dr.

A HADYISELŐ TÖRÖK SEREG VEZÉREIRŐL.

A görögök által oktanulni fölidézett háborúban a török sereg valószínűleg már számbeli nagyságával is diadalra jutott volna; de mely bizonyosabbá tette a győzelmét az, hogy olyan vezetői voltak, a kik kevés kivétellel nagy képzettségű, részben idegen katonák, vagy pedig ezeknek a tanítványai. Így az idegenek döntő szerepet vittek ebben a hadjáratban. Első sorban említendők a török sereg német tisztjei, kik közül négyen, név szerint *Von der Goltz*, *Kamphoevener*, *Grumbkov* és *Brockdorf* tábornok egyenesen fő-fő szereplők Edhem pasa és Seifullah pasa mellett, kik született törökök.

A németek ilyen előtérbe jutásának az a magyarázata, hogy a török kormány 1882-ben egy egész tiszti kart kért Berlinből az ottomán hadsereg újjászervezésének eszközésére s a tisztek és csapatok kiképzésére. Ennek a tiszti bizottságnak Koehler ezredes volt a feje; de ő néhány hónap múlva elhunyt, helyére *Von der Goltz* őrnagyot hívták meg 1883-ban.

Hogy a német tisztek német mintára szervezték, illetőleg alakították át a török hadsereget, az egészen természetes. Maga a szultán és a török hadügyi kormány sem akart mást.

Goltz tábornok, a ki a német hadseregben is hasonló rangot visel, nemcsak mint katona, hanem mint katonai író is jeleskedik, 1843-ban született. 1870—71-ben részt vett a Franciaország elleni háborúban, melynek a történetét is megírta és munkájával nagy elismerést aratott Németországban. Mint a törökországi tiszti bizottság elnöke újja szervezte a török katonai iskolákat, még pedig oly sikerrel, hogy érdemeiért másodfőnökül neveztetett ki a törzs táborokhoz. Elvállalt földadatának teljesítése után visszatért Németországba, hol az oderai Frankfurtban székelő 3-ik porosz hadtest 5-ik

divíziójának az élére állítottott. Ez állásban kapta a múlt márciusi hónapban a szultán levelét, mely újabb meghívást mellet a thesszáliai határon működő seregben parancsnoki állást ajánlott föl neki, s miután a szultán késznek nyilatkozott *Goltz* föltételeinek teljesítésére, Vilmos császár engedelmével ő azonnal Konstantinápolyba, onnan pedig a harcok színterére utazott. Az nem jutott köz tudomásra, hogy vajon *Goltz* egészen önállóan működött-e, vagy pedig *Edhem* pasa fővezérrel egyetértve, illetőleg neki tanácsokkal szolgálva; de azt bizonyosnak mondják, hogy a győztes hadsereg minden tagja, tisztek és közkatonák, egytől-egyet az ő iskolájából kerülvén ki, a hadakozás sikere nagy részben ő neki köszönhető.

Grumbkov és *Brockdorf* tábornokok ugyan csak a német császár engedelmével léptek be a török hadseregbe s vettek részt Thesszália elfoglalásában. *Brockdorf* «pasa» a török lovasságnak a tanító mestere, míg *Grumbkov* «pasa» a tüzérség kiképzését vezette. Larissa ostrománál ő volt a tüzérség parancsnoka, s ő lépett be először a meghódított városba. Az egész ostromlás alatt egy katonát sem vesztett. E fényes hadi tetteért Konstantinápolyba hítták s ott a szultán május 14-én, a bajram ünnep napján, nyilvános szertartással üdvözölte és mondott neki köszönetet. *Grumbkov* azóta a hadügyi-miniszteriumban végez szolgálatot.

Kamphoevener «pasa»-nak most nem nyílt alkalm a hadi tettekre; de annál több érdemet szerzett a törökök előtt mint *Goltz* utódja a német katonai bizottság vezetésében.

A NÉPIES MAGYAR RUHÁZAT EREDETE.

A magyar iparművészeti társulat megbízásából egy igen érdekes diszmut jelent most meg «*Iparművészet 1896-ban*» cím alatt, mely nem csak az ezredévi kiállításnak iparművészeti körét felöleli, hanem hazai művészi iparunknak múltját is igyekszik elénk tárni.

A már csak tárgyánál fogva is egyik legérdekesebb része ezen könyvnek az, mely többek közt a magyar népies ruhadarabok, — a szűr, suba és gatyá eredetéről szól. Ezen gondos és beható tanulmányt *Huszka József* által írt cikkből, néhány ide vonatkozó kép bemutatásával, ismertetjük a következők részleteit.

Népünk ruházata, — érte a férfi-viseletet, — teljesen ismeretlen és szokatlan nyugaton. A bő gatyá és ing, szűrrel, subával együtt csakis a magyarság ruházata.

A messze hajdankorban a skytha népeknek jellemző ruházata volt a gatyá. A pontusi görögök révén ismerjük a szük skytha gatyát, mely a mi pantalonunk őse. A mai magyar gatyá és bő újjú ingert azonban sokkal délebbre, Perzsiába kell mennünk. A méd-perzsa viselet stólája a legősibb forma, a mely eredetileg egy a fej keresztül dugására közepén kilyukasított bő lepedő volt, derékban övvel leszorítva. Ez a stóla a későbbi perzsáknál a szasszanida királyok alatt valódi inggé és bő gatyává alakult. Ezt aztán átvették a szomszéd Baktriában és talán Indiában tanyázó őseink, s elhozvák Európába, megtartotta nemzetünk e mai napig.

Az ingen s gatyán kívül a szűr is perzsa eredetre vall.

A persepölis domborműveken több helyen

látunk lóval bánó alakokon egy esengettyűs vagy bojtos sarkú vastag terítőfelét, a mely a szűr legősibb alakja. Ezt a vastag szövözetet úgy terítették vállra s kötötték össze szíjjal a mellen, hogy egy kis része, mint széles gallér, a hátán lefogott. Jellemző a gallérszerű hátulso rész osücskén a gomb vagy talán esengettyű. Egy persepölis relief mutatja a legősibb alakot, a hol még nincs ujjja a hátán hordott vastag terítőnek.

A magyar szűr legősibb s legeredetibb alakját a bakonyi kanász-szűr tartotta fenn. Ez volt képen egy hosszúka egyenlő szárú ferdény (trapéz), melynek keskenyebb vége a gallér. A bakonyi szűrnek ujjja nincs. Az ujjjak helyén egy rövid bevarrott zsebfélé van csak. A nóta is úgy szól: «Be van az én szűröm ujjja kötve, Kedves babám ne kotorászsz benne.» Még a valódi ujjat is bekötik és szebbé alakítják, azért hiszem én, hogy a felölthető ujjas szűr későbbi alak. Átmenet a bakonyi szűr; az őseink nem volt ujjja. Jellemző a szüregallér csücskeinek gombja, vagy rózsája, mely az ősi alakon is oly jellegzetes. Ma ugyan van már némi szabása a szűrnek, meg a gallérja sem oly nagyon széles, vállra lógó, mint még a bakonybélnek is, de a szabást inkább a keskeny posztó összevarrása idézte elő. A vállához simulást később a két oldalrész betoldásával érték el, melyen aztán a valódi és képzelt ujjak is megjelentek.

Magyar szűr hazánkban kívül sehol sem hordanak Európában. A XVII. században divatos volt ugyan nyugaton is egy nagy, négyzetű gallérral ékes rövid köpeny, ujjal vagy a nélkül, de ez csak divat volt, ma nincs. Ha zsinóros húzárruhánk nemzetközi lett, szűrünket is utánozhatta a divat-szesély. Csak a közvetlen szomszédoknál, morváknál és lengyeleknél találjuk még fel a népnél szűrünk alakját, de ott is csak határaink mentén, jelöl, hogy tőlünk vették.

Diszítésében a szűr szintén egy egészen ősi és nyugaton ismeretlen vonást tár elénk. Ugyanis az egészen himzés nélküli szürről sem hiányozhat elején két oldalt, a csipő táján egy színes négyzetű folt, kivágott posztóból és rozetták-ból alakítva. Ezt a négyzetű foltot csak a bizanczi Clavus-on találjuk bíbor színben vagy drága himzésben a császár alakjain. Ez a négyzetű folt keletre került Bizanczba s így föltehető, hogy őseink is onnan hozták és nem a görögöktől tanulták el. Hogy szűrünk már a VI-ik században himzett volt, azt az ephthalita skytha királynak, *Kanerku*-nak arany pénzén már láthatjuk, hol is négyzetű gallér sarkában a virágdísz félre nem ismerhető.

A magyar szűr tehát vagy perzsa eredetű, vagy a perzsa föld szomszédjában, Baktriában alakult ki a skytha törzseknek a bő gatyával és inggel egyetemben, mert semmi esetre sem északi viselet.

A suba keletkezését azonban már hidegebb vidékre kell tennünk. A hajdankor északi népei mind hordták vállravetett állatbőr. A suba már több bőr összevarrása kerek köpenyformában. Van a subának egy nagyon jellemző vonása: a fej híjával teljes és egész szabatlan báránybőr-gallér. A drága párduczbőr kacagánynak a kicsiny báránybőr a népies alakja. Ázsiában a kacagány alá is, úgy látjuk, még köpenyt vettek, mikor is a nagyobb állatbőr is épűgy

Előkelő persa. Tributomot vivó alak. Persepölis reliefről.

Kanerku indo-skytha király képe, pénzén.

Kanerku indo-skytha király képe, egyik aranypénzén.

A Napisten képe Kadafi indo-skytha király ezüstpénzén.

gallérja volt a köpenynek, mint ma a kis báránybőr a subának. Az ephthalita *Kanerku* király pénzén, meg a többi indo-skytha érmeken is legalább úgy látjuk, hogy a nagy kerek köpenynek nagyszőrű gallérja van. A köpeny maga nem volt állatbőr, mert nem szőrös. Ezen, a régiek által többször emlegetett, skytha köpönyeg bokáig érő hosszú és kerek aljú, mint a suba. Hogy a skythák hezsakibb hazájában állatbőr-köböl is készült, s hogy nem posztó volt az eredeti anyag, az nagyon hihető. A melegebb Baktriában és Indiában változatott csak szövötté, a mikor azonban állatbőr gallérja még mindig megmaradt. Indo-skytha érmekek napisten alakjain gallér nélkül is látjuk ezt a köpenyt. Ezzel szemben viszont az érmekek *Kadafi* király boeskoros alakját olyan hosszú kabátban, ujjas mentében látjuk, a melynek nagyszőrű állatbőr gallérja volt. A suba legősibb alakja tehát az ephthalita pénzeken látható. Későbbi szabása bizonyosan átment némi módosításon, nagyjában azonban ma is a régi alakja van. A XVI. századi spanyol köpönyegnek is szakasztott az a szabása, a mi mai subánkban, természetesen a szabatlan báránybőr-gallér híjával. Kiterítve az alföldi suba közel félkörtes tesz ki, a nyaknál szintén félkörnyi kivágással. Jellemző, hogy a subának pár újjnyi felálló gallérja is van, a mi perzsa a szűrnek, épen eredetéből kifolyólag nincs és nem is lehet.

Nagyságra nézve a férfi suba hosszú, bokáig, sőt azon alúl ér, a női suba rövid és csak a csipőig ér. A hosszú subát régen, hogy a járásban ne akadályozzon, felgombolták. Erre a czélra az alsó felében körül minden irha végén, vagy összevarráson gomb volt. Ma már ritkán látni ilyet, a kiállításán is csak egy felgombolt

suba volt. Összeállítás és diszítés tekintetében a subának irhás és vócos alakjait ismerjük. A kihimzett vékony irhabőr többnyire a varrásokat fedi az elsőnél, míg a vócos suba összevarrott darabjait a vócz (passepoil) választja el, a mikor is a himzés magán a subabőrön van. Mindkét diszítési módot alkalmazzák a rövid női subán, melyet kiváló elterjedtségére való tekintettel kunsági subának nevezhetnénk. A régi skythaság egész területén, a mai Oroszországban szelében használják és használták a subát, azonban úgy tudom, hogy szabott gallérral. Ott az egész állatbőr-gallér már nem divatos. A suba legrégebb ismert alakja, szabatlan állatbőr-gallérral eddig az ephthalita pénzék királyalakjain látható, tehát ép úgy Baktriában van bennünket, mint a szűr s a bő ing és gatyá. Azt

Sághy György budapesti szűrszabó mester színes himzésű szürje (előlről).

Sághy György budapesti szűrszabó mester színes szürje (hátról).

Kunsági női suba

Értelmes Gyula mezőkövesdi szűrszabó mester himzett szürje.

hiszem, ez is némi bizonyíték arra, hogy őseink valaha a Kr. utáni V. században az ephthalita birodalom kötelékében, a déli Baktriában is laktak, s alighanem századokon át.

Ing, gatyá, szűr és suba tehát alak tekintetében az indo-skytha birodalomba vagy Perzsiába utalnak bennünket, mint hol ősi rokonformákra, mintegy a maiaknak elődeire találhatunk. Az indo-skytha birodalomnak népei, Ephthalita néven Baktriában székelték több századon át. Itt érintkeztek a szasszanida perzsákkal, Indiával és Khinával egyszerre. Népies ruházatunk alakját tehát Baktriától követhetjük. Baktriában visznek a székely építészetnek: háznak és kapunak alakja és diszei is. Mivel pedig, mint alább látjuk, népies ruházatunk diszei is nagy formarokonságot mutatnak a fennmaradt szasszanidákori diszítésekkel egyrésztől, másrésztől pedig a pávatollas diszítés kínai eredete föltehető: diszítésményeink is a baktriai ephthalita birodalomig érnek föl, kivált ha méltányoljuk azon feltűnő tény, hogy perzsa földön a pávaszemes virágalakok csak a skytha érintkezés után lépnek föl. Ezek az akantuszleveles, pávaszemes virágalakok ismeretlenek még az achemenidák korában, nincsenek meg Sándor utódei alatt sem és csakis a szasszanidákori emlékeken láthatók. Az akantusz a görög-római befolyást, a pávaszemes virágalak pedig nemzeti diszítésünknek az ephthaliták révén előállott hatását szemlélteti. Ezért tértem én ki jelen fejtegetésem során a szűr és suba alakjára is, mert alak és ornamentum egymás ősiségét kölcsönösen bizonyítják. Az ősi alakon az ősi dísz még mindig föllelhető.

A suba az ősi, az igazi skytha ruha, s mivel mai elterjedtsége is inkább a kunságra, tehát a magyar nép legkésőbb bevándorló ágára utal: azért a suba diszei teljesebbek és eredetibbek is mind e mai napig. Subán és szűrön a himzett dísz nem szétfolyó és elvesző, de erőteljes, tömör foltokban jelentkezik.

Nemzeti ornamentikánk főeleme a pávatoll. Pávatoll, rózsza, Margitvirág, pávafark adják a főalakokat, a többi nagyon alárendelt szerepre szorul. Néha madár is van (sas és páva), egyéb állat azonban szerfelett ritka (oroszlán, párduc). Gyakran alkalmaznak díszül a magyar címertudomány is virágok és koszorúk közepének vagy szárkiindulási pontnak. Csoportosítva az elsorolt díszítő elemek egy határozott iramú (silhouette) kötött csoportban, koszorúban vagy hullámos menetű szalagdíszben sorakoznak a szár körül úgy, hogy a nagy virágokból és közeikből apró virágok és virágszálak nőnek ki. Szűr és suba díszítése képezik a magyar izlést, a magyar ornamentikát hamisítatlan ősi-ségében és tisztaságában.

BATTENBERG FERENCZ JÓZSEF HERCZEG ÉS NEJE, ANNA MONTENEGRÓI HERCZEGNŐ.

Nikita montenegrói fejedelemnek három fia és hét szép leánya van. A leányok közül az első Karagyorgyevics Péter herceg szerb trónkövetelő, a második Leuchtenberg György herceg, a harmadikat Péter Nikolajevics orosz nagyherceg, a negyediket Viktor Emánuel olasz

kéntes részt vevő, valami ragadós járvány áldozatául esett; s végül Ferencz József hesszeni százados és a 1-ső bolgár lovasezred tisztelbeli ezredese, ki most Anna montenegrói hercegnőt nőül vette.

Battenberg Ferencz József herceg 1861 szeptember 24-ikén Páduában született hol atyja mint osztrák tábornok állomásozott. Keresztatyja Ferencz József királyunk. Gondos katonai és tudományos nevelésben részesülvén, bölesészeti tudorrá avattattott. Testvérbátyja, Sándor bolgár fejedelem mellett részt vett a szerbek elleni győztes hadjáratban. A bolgárok gazdasági állapotairól írt könyve nemcsak tudományos képzettségéről, hanem azon országhoz való őszinte ragaszkodásáról is tanuskodik, melynek történetében a battenbergi herceg emléke örökké élni fog.

A múlt télen Cannesban ismerkedett meg a montenegrói fejedelem leányával, mely ismeretségből több házasság lett. Anna hercegnő 1874 augusztus 16-án született és többi nővéreivel együtt a szentpétervári csári nőnevelő intézetben végezte tanulmányait. Szépségben és kedvességben Anna hercegnő is versenyez nővéreivel.

* Az időjárás megjósolására Hellmann német tanár nagy fáradsággal statisztikai összeállításokat készített a Berlinre vonatkozó meteorológiai adatokból, melyek már 1719 óta jegyeztetnek. A számtani eredményeül a következő szabályokat állította fel: 1. Mérsékelt szelíd tél után legvalószínűbb a hűvös nyár. 2. Igen enyhe tél után forró nyár következik. 3. Mérsékelt hideg telet hűvös nyár követ. 4. Nagyon hideg tél után igen meleg nyár jő. 5. Mérsékelt meleg nyárra mérsékelt hűvös tél következik. 6. Nagyon forró nyár után legvalószínűbb a hideg tél. Természetes, hogy ezek az időjárások mindig csak a valószínűség határai közt mozognak.

* A kausukot Lagos angol afrikai gyarmatból az újabb időkben nagy mennyiségben szállítják. Az anyagot a *Kichia africana* nevű óriási fa adja, melyet a benszülöttek «Ira» nével jelölnek. A fa 22 méter magasságig nő; galyai teljesen bengeralakúak s borszerű levelei keresztben sorakoznak rajta. A fa gyümölcse 9—15 cm. hosszú két hüvelyben, melyek 12—14 mm. hosszú magvakkal vannak telve. Egyetlen fából kell kezelni 12—15 font kausukot lehet nyerni s 18 havi pihenés után másodszer is. A fa ennél fogva igen értékes, és az angolok intézkedéseket tettek annak terjesztése végett.

* Igen meleg nyarunk lesz, a mint ezt egy amerikai meteorológus jósolja abból a körülményből, hogy már kora tavasszal igen sok jéghegy jött

le a sarkvidékről s hasonló tűneményeket mindig forró nyár követett.

* A kutyánál hiányzanak az izzadási mirigyek, melyek az embernél és lónál megvannak, s így másként kell testét kihűteni. Közönségesen azt hiszik, hogy azt nyelvével teszi, melyet tudvalevőleg kifáradva kilógat. De Richet élettanának állítása szerint ez nem áll. A kutya rendszeren 20—30 lélegzetet vesz percenként, de ha melegebben fut 300—350-et is. Egy 10 kgr. súlyú kutya ily módon egy óra alatt 130 gramm vizet izzad ki, mely vízmennyiség elgőzölgtetésére oly meleg szükséges, mely 60 liter vizet egy Celsius fokra felemelhet. A valószínű izzadás a kutyánál tehát a tüdő által a sürűbb lélegzetvétellel következtében történik, mely testét jelentékenyen lehűti. Az a víz tömeg, mely a ki-nyújtott kutyanyelvről elpárolog, ehhez képest parányi.

* A Röntgen-sugarakat állítólag felhasználta már az orosz rendőrség, hogy a leveleket felbontás nélkül olvassa el. Moszkvában ezért oly levélbontókat készítettek, melyeknek a sugarak át nem hatolhatnak.

* Egy kutyaojtózet. A német lapok a következő számlát közlik, melyet egy öreg grófnak nyújtottak be, a ki a kutyáját divatosan akarta felöltöztetni. Keményített nyakravaló 5 márká, ezüst karperecz 12, hat háloling 12, két pár barna cipő 8, két pár gummi cipő 8, egy «tengeri fürdő» ruha 6 1/2, egy reggeli pongyola 7, egy szalon ruha (himezve) 21, egy prémezzett felsőruha 20 márká, összesen 99 1/2 márká.

KÁRMÁN MÓR.

Közoktatásügyünk újjászervezése alkotmányunk helyreállítása után a magyar művelődéstörténelem legszebb emlékei közé tartozik. Az örökké emlékeztetés korszakának, melyet főképp báró Eötvös József lelkesedése teremtet meg, egész sereg maradandó alkotása volt, melyeknek 25 éves jubileumát pár év óta sűrű egymást követően ülték meg az ország különböző részein.

Ezek sorába tartozik a budapesti gyakorló gimnázium jubileuma is, melyet június 12-én ülnék. E gimnázium, melyet minta-gimnázium név alatt is szoktak emlegetni, 1872 május 16-ikán alapították, kapcsolatosan az ugyanakkor létesített középiskolai tanárképző intézettel s feladata volt, hogy hasonlóan a tanítóképezdek gyakorló iskolájához, a leendő tanároknak módot és alkalmat nyújtson, hogy a tanítás művészetének gyakorlatát is elsajátítsák. Az iskola, melynek számára a későbbi Trefort-utczában díszes épületet emeltek, minden tekintetben mintaszerű akart lenni. Eleintén ugyan sok nehézséggel küzdött, mert egy darabig bérházban volt elhelyezve; de működésének sikerét nagy mértékben biztosították már kezdetben is azzal, hogy csak meghatározott számú növendékeket vettek föl belé s azokat is csak minden második iskolai évben, mivel a gimnáziumi tanulmányokat négy osztályra tagolva végézik benne, úgy, hogy egyik évben csak páratlan (I, III, V, VII.), a másikban pedig csak páros (II, IV, VI, VIII.) osztályokat tartanak fenn. Az intézet berendezésére, mint önként érthető, a lehető legnagyobb gondot fordítja a közoktatásügyi kormány, mely ez intézetet egyenesen a saját felügyelete alá helyezte, s azzal is megkülönböztette a többi középiskolától, hogy tanárainak, kik saját növendékeik rendszeres oktatásán kívül a tanárjelöltek kiképzésében is osztakoznak az egyetemi tanárokkal, a többi gimnáziumi és reáliskolai tanárok fizetésénél nagyobb díjazásokat állapított meg.

Ez intézet jubileumával kapcsolatban jubileumot rendeznek tanártársai annak a kiváló szakembernek is, ki többek között a gyakorló gimnázium oktatási rendszerének egyik megalapítója. Ez a férfi dr. Kármán Mór, a kitűnő képzettségű tudós magyar pedagógus. Nem volt ugyan az intézet igazgatója: ezt a tisztet előbb Bartal Antal viselte, most pedig Volf György tölti be; de mint a tanárképző pedagógiai tanára, ő volt az oktatás és nevelés voltaképpeni vezetője állandóan s a tanárképző intézet növendékei az ő utasításai szerint működtek ebben az intézetben, hol a tanárok tanításait hallgatva, hol maguk is tanítva.

Kármán Mór, egy szegedi kereskedő (Kleinmann Jakab) fia, 1843 decz. 25-én született. Szegeden s részben Budapesten végezte a középiskolai tanulmányait, s e mellett Löw Lipót hírneves szegedi rabbi vezetése mellett az izraelita teológiai ismereteket is elsajátította. Már korán kezdett irrogatni; mint gimnáziumi tanuló adott ki 1862-ben egy kis könyvet «A római irodalom történetének vázlata» czim alatt s e mellett munkatársra volt Löw Lipót «Ben-Chanania» czimú folyóiratának. Az értekezési vizsga letétele után Bécsbe ment nevelőnek s itt hallgatta az egyetemi előadásokat is, melyek alapján 1866-ban Budapesten elnyerte a bölesészeti tudori czimet. 1868-ban a budapesti hitközség

középiskolai hittanárává választotta. Ekkor tünt fel a tanügyi körökben s b. Eötvös József 1869 őszén kiküldötte őt Lipésébe, a gyakorlati tanárképzés tanulmányozása végett.

Ez a kiküldetés volt döntő életpályájára nézve. Már Bécsben Bonitz és Zimmermann tanárok vezetésére alatt Herbart bölesészeti és neveléstani rendszerének követője lett, Lipésében Ziller Tuiskon, a pedagogia nagynevű tanára megerősítette őt ebben a gondolkodásmódban. A sokat olvasott és lelkes ifjú annyira megnyerte Ziller tetszését, hogy az seminariumában az elemi iskola presbyteriumának elnökévé tette s a leg-híresebb pedagógusoktól hozta összeköttetésbe. Midőn hazájába 1871 őszén visszatért, már kiváló szakembernek tartották.

Paulerakkori közoktatásügyi miniszter megbízásából 1872-ben szervezte a gyakorló gimnáziumot s annak pedagógiai vezetője lett, 1873-ban pedig a közoktatásügyi tanács jegyzője, 1874-ben a középiskolai tanárvizsgáló bizottság tagja. Legkiválóbb műve volt a középiskolai részletes tanterv és utasítás elkészítése Herbart szellemében,

KÁRMÁN MÓR.

de sok önállósággal és következetességgel. Ezt a dolgot a szakemberek külföldön is nagy dicsőréssel emlegették. Ezenkívül a «Magyar Tanügy» czimú folyóiratban, melyet 1872 óta részben Heinrich Gusztávval együtt szerkesztett, s mindenek felett a különböző pedagógiai egyletekben irányadó tudott lenni. Trefort halála után is Kármán tekintélye, betegeskedése dacára, folyton fenmaradt s ma is egyik vezérfőnöknek tekintik a közoktatásügyi tanácsban, a pedagogiai társaságban és más szakkörökben; 25 év óta egész sereg kiváló férfiú nőtt fel, ki büszkén vallja magát az ő tanítványának.

Irodalmi működése sokoldalú; mivel azonban saját magával szemben is szigorú kritikusk volt, nem annyira önálló műveket adott ki, hanem inkább jól megválasztott fordításokat vagy átdolgozásokat, nagy részben névtelenül. Hosszú időközön át ő volt egyik legkiválóbb tankönyvkiadónknak, az Eggenberger czégnak buzgó tanácsadója, s ugyanott jelentek meg dolgozatai: «A philosophiai propedeutika» Joly után (1883). «A nevelés elméletének története» Browning Oszkár nyomán (1885), Logika (1884) és Psychologia (1887) Lotze Hermann nyomán. E szakszerű dolgozatokon kívül készített egy pár iskolai segédkönyvet és ifjúsági olvasmányt,

minők: «Görög és római állami régiségek» Gow után (1890), «Római irodalomtörténet» Wilkins után (1894), «Képes magyar ABC», Franciaia tündérmesék, Aesopus. Iskolai használatra magyar olvasókönyvet adott ki négy füzetben, mely még ma is használatban van. Nagy figyelmet kellett két tartalmas, de szenvedélyes polemikus munkája Lubrich és Pauer egyetemi tanárok ellen; az előbbi «Herbart és Lubrich» czim alatt 1875-ben névtelenül, a másik «Egy tudós koryphaeus» czimmal (1893) Plagiopissus álnév alatt jelent meg. Részt vett azonkívül mint szerkesztőtárs több irodalmi vállalat elkészítésében; ezek között legnevezetesebbek a középiskolai tanárregyesület czége alatt a Franklin-Társulat által kiadott «Jules irók iskolai Tára» és «Ifjúsági iratok tára», továbbá az Athenaeum által kiadott «Történelmi kézikönyvek» czimú gyűjtemény.

Kármán ma is kiváló munkaerő. A gyakorló gimnáziumban való működése mellett 25 éve tanítja az egyetemen, mint bölesészeti magántanár, a lélektan és pedagógiát; részt vesz minden fontosabb pedagógiai társaság ülésén, s felszólalásait nagy figyelemben részesítik. Ellenfele sok van, de mindenki elismeri nagy tudományát. Ujabb jubileuma alkalmából királyi tanácsosi czimet nyert. Méltán lehet büszkesége, hogy a magyar közoktatásügynek, s különösen a középiskoláknak felvirágzásában igen nagy szerepköre volt.

—7.

EMLEKEZÉS IGLÓ-FÜREDRE.

Hálás örömmel és szeretettel emlékszem arra a hat hétre, a mit most két éve — 1895-ben — töltöttem Igló-Füreden. Hallomásból s leíró prospektusokból előre is kedvező képet alkottam felőle magamnak; de az iglói állomásról menőben, saját szememmel látva, a képzeletben alkotott fogalom még kedvezőbb benyomással változott s a huzamos ott időzés alatt ez napról-napra erősödött s a töle való elválást végre fájdalomssá tette.

Igló-Füred képe nem oly nagyszerű, mint a Magas-Tátra főbb pontjaié: Tátrafüred, a Csorbai-tó, a Lomnici-csúcs, szerényebb, de annál bájosabb. Egyes magaslatairól, a Magas-Tátra egész láncolata felséges képen látható: a Krivántól kezdve, a Gerlachi-csúcson át, hosszszában, a Lomnici-csúcsig, a legnagyobbszéri panoráma. Maga Igló-Füred, a magas Tátrával szemben — közben Szepes síkjával s a Gömörtől elválasztó kisebb Tátra-lánczolat egy keskeny völgyében elrejtve fekszik. A kassa-oderbergi vasút mellett fekvő Igló városától délnyugatra vonuló, mindkét oldalán fenyvesekkel borított, magas dombok által határolt völgyből kelet felé benyúló kis völgyben fekszik itt, már három, közép-magasságú fenyves hegyek között, mint egy medencében, mely mellett a Magas-Tátrából jövő szelek elvonulnak az Igló felől jövő völgy hosszszában, a nélkül, hogy e kisebb völgyet érzékenyen háborgatnák. A mai fürdő üdülő hely az egykori, most már felhagyott iglói vasbányák s huták helyén fekszik, melyeknek maradványai ma is láthatók, a talaj felszínén s egyes, ma vízzel felt s tavakat alkotó bányagödörökben, köztök a feneketlennek babonázott (pedig dehogyan!) *Ördög-ló* közvetlen a fürdőtelep melletti erdőben.

Iglótól mintegy 5 kilométer hosszú, jó karban tartott könnyű műúton jutunk e bájos oldalvölgybe, hol az üdülő hely és fürdő csinos épületei egyszerre tűnnek fel s kellemesen lepnek meg. A bekanyarulásakor, a jobb kézre eső heggyoldalon, kisebb-nagyobb magasságban csinos és díszes nyaraló villák állanak elszórva, lenn a völgy-medencében a nagy fürdőház, a

BATTENBERG FERENCZ JÓZSEF HERCZEG ÉS NEJE, ANNA MONTENEGRÓI HERCZEGNŐ.

trónörökös vette nőül; közelebb pedig, a múlt május 18-án az ötödiket, Anna hercegnőt vezette oltárhoz Battenberg Ferencz József herceg Montenegró fővároskájában, Cetinjében. Az esketés a görög-keleti és az evangélikus egyházak szertartásai szerint történt, mivel a menyasszony a görög-keleti, a vőlegény pedig az evangélikus egyház híve. A születendő gyermekekre nézve a herceg semmi kötelezettséget nem vállalt magára. Esküvő után az új pár Olaszországba utazott.

A Battenberg család a hesszeni nagyhercegi ház egyik oldalága, melyet az ezelőtt néhány évvel elhalt Sándor hesszeni herceg, II. Sándor császár sógora alapított. Sándor herceg orosz, utóbb pedig osztrák katonai szolgálatba állott s 1866-ban a német szövetség majnai hadseregének vezére volt. Ugyanő híres heiligenbergi éremgyűjteményéről egy háromkötetes munkát írt. Hanke Julia grófnővel, egy orosz tábornok leányával, morgánatikuss házasságra lépén, neje 1858-ban a hesszeni fejedelemtől Battenberg hercegi czimet nyert, mely utódjaira is átment. Ezen házasságból négy fia született, u. m. Lajos, hesszeni ezredes és angol százados, Viktoria hesszeni hercegnő férje, a mostani orosz császár sógora; Sándor, az oly korán elhalt bolgár fejedelem; Henrik, Beatrix angol királyi hercegnő férje, Wight sziget kormányzója, ki az aszantik elleni hadjáratban mint ön-

A fiatal házaspár Európá valamennyi uralkodótól értékes nászajándékot kapott; az orosz császár pedig gyémánt ékszerében kívül egy millió rubelt küldött nekik. Az ajándékozó fejedelem közül nem maradt el a szultán sem, a ki Battenberg hercegnek egy gyémántos nagykeresztet, a hercegnőnek pedig pompás női ékszeret küldött.

A montenegrói fejedelem e házasság révén rokonságba jutott az angol királyi házzal, valamint a németországi fejedelmi családokkal is.

EGYVELEG.

* A török-görög háború rövid lefolyása alatt aránylag több gyalogsági fegyver töltny fogott el, mint a krimiai hadjáratban. Ugyanis, a görögök fejenként 369 lövest tettek, míg a törökök csak 270-et emlegetnek. A görög ütőekre ágyunként 75 lövés esik, a török ütőekre pedig 96. A csatákon 890 török kőzkatona esett el, míg a görögök sebesültekben 2480 embert vesztek. Az európai nagyhatalmasságok egyetlen egy embert sem vesztek, csakis egy osztrák-magyar tengerész halt meg valami belső betegségben.

* Ősrégi házaspár. Michigan államban közelebb ülte öreg pár házasságának 87-ik évfordulóját. A 107 éves férfi még elég erős s pápaszem nélkül tudja az újságot olvasni, neje azonban vak és tehetetlen, bár csak két évvel fiatalabb. Mind a 11 gyermekük ma is él, s a legidősebb 82 éves.

IRÓ MAPPA BORITÉKJA.

Rajzolta herceg Borghese Pálné, Apponyi Ilona grófné.

vendéglő és étterem, társalgó- s zene- és bálteremmel, olvasó szobával a fürdői közönség számára. A nagy fürdőház emelet magasságba nyúló közép testéből, mely jól rendezett hideg-víz-gyógyintézetet foglal magában, négy földszintes ág nyúlik ki, mindenik 6—6 lakó szobával a vendégek számára s ketteje tágas verandákkal, melyek a legszebb kilátást nyújtják a környező és sűrű fenyvesektől borított hegyoldalakra, míg egyikéről (a hol épen én is laktam családimmal) a völgy fenekébe van a legszebb kilátás, melynek völgyörvényébe soha bele nem fáradtam.

Szembem a kilátást elzáró legszebb, legtisztább fenyves, itt-ott gyönyörű legelőket adó irtásaival, melyek új villák s nyaralóhelyek építésére hivatogalag kínálkoznak. Két oldalról, jobb és bal kézzel sűrű fenyvesek borított hegyoldalok, melyeken kristály tiszta hideg ivóforrásokból csörgedező és zuhogó patakok, hegyi virágok s buja füvek közti ágyaiban omlanak a völgybe, a melyben a hegyeknek legelő s jól tejelő tehének gazdáinak szegényes külsejű, de benn tiszta és csinos házaik a tehenses telepet alkotják, hova a fürdővendégek nem egyszer tejfőlés aludt tej élvezésére térnek be. A két oldalon elterülő s nagy messze nyúló (összesen 13.000 holdra terjedő) fenyvesekben, kisebb-nagyobb magaslatoikon, jó karban tartott ösvények vezetnek a mindig halkan zúgó fenyők között, szebbnél-szebb pontokon, melyekről távolba, itt a Szepesség síkságára, ott a Magas-Tátrára, vagy annak egyes csúcsaira van az elragadó szépségű kilátás.

Ha a rövidebb vagy hosszabb, néha órákra is terjedő sétából a társaság a patakoktól átszegett völgybe visszatér, szemei ideiglenes otthonának bájain pihennek meg: egy-egy kristály patak gyaloghídján hallgatva a rohanó patak örökös zúgását vagy lassú moráját, partjaikon a szép Hungaria-szálló impozáns homlokzatán, az ellypsis-szerű fürdő-telep két gőczpontjában levő nagy fürdőház és nagy vendéglő magasra emelkedő kupoláin, a körülök elterjedő szabályozott talaju környezetben legelteti szemeit. A nagy fürdőház a régi bányák eltörtelt, zúzott vas-küveiből mesterségesen rakott kőkerék, de padló-sima tetejű dombon, mely a fürdő társaság gyülekező helye, hol a meleg kád-fürdők szobáit s a fürdőigazgatóságot oldalt találja az ember; a nagy vendéglő alatt pedig a szépen rendezett s teke- és lawn-tennis pályákat s mellettük a csónakázó kis tavat egyesítik az ifjúságot játékra, az időseket nézőkül csalogatja a gyűjti egybe. Míg a vendéglővel zárt folyosó által egybekötött nagy társalgóban a vendégek jó zongorán, részint egyes műkedvelők gyönyörködteik a körülök gyülekező hallgatókat, ré-

szint hangversenyek, esetleg színi előadások nagyobb hallgatóságot vonzanak s az összejövetel czigányzene mellett táncmulatságban végződnek.

A hegyek és fenyvesek között minden irányba vezető séta- és kiránduló helyek között a legszebb és leginkább használt sétatélek, a fürdő közvetlen közelében, egy könnyen elérhető központos magaslattól indul meg s körülbelül egy egész óra magános vagy társas sétára kínálkozik, annak a nyugatra menő keskeny völgynek irányában, melyből a fürdő kisebb völgyéga-zik ki. E sétatény egész hosszában oldalt az erdő számos forrásai vizét összegyűjtő patak szabályozott csatorna-mederben csörgedez és hömpölyög a fürdő felé, melybe aztán, a magasból, egy meredek esésű patakban zuhan alá nagy erővel, mint erdei zuhatag s ott a föld alatt a völgyben két oldalról jövő s egyesülő hatalmasabb patakba ömlik; de utközben a teke- és tennis-térre egy magasra szökellő ugrókutat vezet patakából, a zuhatag közelében föld alatt van levezetve egy kristálytiszta ivókút, mely a közönséget a legjobb szűrt vizet látja el. A vizgyűjtő s vízvezető mellett hosszabban elnyúló s már említett sétatételhez felvezető út aljában csinos ércztábla áll, melyen Jakab Ödön versét olvassuk érczebe öntve. Még hasonló kőtáblával találkozunk fenn, a szép sétatény két pontján; a kezdetén álló táblán (mely csak tavaly előtt állítottatott fel) e nyolcz soros versecske áll:

Lenn a patak csörgését
Merengve hallgatom,
Fenn a felhők dörgését
— Melytől zúg a vadon —
Hangját a madár-zónak,
Zöld bokra rejtékén ...
— Ha mind így szépen szólnak:
Miért verseljek én? (Sz. K.)

Az egyfelől hegymagasba, másfelől világ mélyébe lenező s oldalt a vizgyűjtő s vezető patak morajától kísérvé haladó sétatényon, csakhamar egy tágas körre érünk, ülőpadokkal köröskörül ellátott pihenő helyre, melyet Üstökös-térnek neveztek el s melyen az utunkban harmadik, de keletkezésre legelső tábla Szabó Endre csinos versét viseli homlokán. (Sajnálom, hogy sem ezt, sem a Jakab Ödönét nem közölhetem, mert annak idején elmulasztottam feljegyezni magamnak.) De a szép út tovább sietett, mert a Beregszászi-pihenőnél (melyet a fürdő beregszászi vendégei állítottak itt, egy a hegyoldalból fakadó gyönyörű forráskút mellett) a sétatény végét érzük. Innen egy negyedórányi s szintén eléggé könnyű hegyi ösvény vezet a haltenyésző telepre, mely Igló városát s a fürdő egyik érdekes látványa. E rendezett telep, hét külön, de szilipekkel összekötött tóban, egytől hét évesig fokozatosan növelt pisztolyok nyüzgő köztársasági eleven életével gyönyörködött.

De hogy győzném én, egy rövid hírlapi cikkeik keretében Igló-Fürdő szépségeit, kellemességeit mind összefoglalni? A társaság, melyben ott hat hetet töltöttünk, a lehető legkellemesebb volt. Hogy csak magunkfajta barátaim, régi és új ismerőseim közül néhányat említek:

Szathmáry György, miniszteri tanácsos családjával, Szabó Endre nevével, az írónó Nógál Jankával, Pártosné Bartolucci Viktória, a kitűnő olasz énekesnő, egykor operánk primadonnája, ki igazi magyar asszonynya vált s bár a színpadot szép családi körrel cserélte föl, minket egy ízben egy hangversenyen gyönyörű énekével ragadott el; dr. Imre Józsefné, a hődmező-vásárhelyi jeles szemorvos neje leánykájával, kihez utóbb ipa, kiváló tudósunk s barátunk Imre Sándor is csatlakozott nevével; Kálosi József törvényszéki bíró, özv. Szűnyoghiné, bihari magyar földesasszony, Falk Henrik, a kassa-oderbergi vasút igazgató tanácsosa, Erdélyi államvasuti igazgató, Vándori Lajos, nevének megfelelő honfitársunk, stb. S az állandó vendégekhez (kik közül a két első, Szathmáry György és Szabó Endre nem is vendégek, mert saját viláikban laknak) időnként s átmenőleg még többen csatlakoztak, mint Kammerer Ernő képviselő, Halász Ferenc és Mártonffy Márton, a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban szolgáló tanfelügyelők; egy ízben Kiss Áron püspök, Könyves Tóth Kálmán régi kedves barátaim, a szomszéd Fekete-hegyi fürdőből rándultak át látogatásomra (a mit természetesen én is viszonyoztam), s mindennek felett Iglóval gyakran egy, vagy néhány napra többen, olykor egész társasággal kijöttek; a város derék polgármestere Nosz, a két Műnch testvér, Aurél a képviselő és Kálmán a fürdő igazgatója s részvénytársaság elnöke bájos nejeikkel; dr. Klug Nándor egyetemi tanár, maga is iglói fi s Pákh Károly tanár (Albert testvéröccsese) s egy ízben a szepesvármegyei tanító és tanárok testületileg, köztök sok jeles, irodalmilag is ismert alak; számos derék és lelkes tanítónő is volt velök. Valódi ünneppé tették e napunkat!

De voltak vendégeink vagy nem voltak: az idő kellemesen telt. A természetet is kedvezték. A klíma folyvást kedvező, forróság nélkül, enyhe, szelid, kellemes, ha egy-egy kis záport kaptunk, sarat soha sem; az olykori, de igen mérsékelt zivatart verandáról, eresz alól, ablakból nézni egész gyönyörűség. Lakásaink, fényűzés nélkül, izletesen berendezve elég kényelemmel ellátva. Fényűzés helyett egyszerűség uralkodott s minden fész nélkül közlekedés, őszinte barátságos módor, a majdnem kizárólag magyar jellemű társaságban.

Talán egyszer is időztem e rövidre szánt s egyszerű vázlatnak kívánt képen. Nem tudom elfeledni kellemességét. S különös hálával is vagyok kötelezve Igló-Fürdő s annak mind birtokosai, mind látogatói, vendégtársaim iránt. Határtalan szívességökben részesültem s igénytelenségemet s családom velem volt tagjait anynyira megkülönböztették! — és azt a legszebb sétatényüket, melyet részletesen leírtam, nevemről neveztek el, igazán érdemtelennél; ha csak nem érdem az, hogy majd mindennap végig mentem rajta s gyönyörködtem szépségeiben s a múlt év nyarán arra felé vettem utamat, hogy még egyszer megláthassam ... Remélem, nem utolszor!

Szász Károly.

DÉLSZLÁV STILŰ BÚTOROK.

A BAL KÉZ HASZNÁLATA.

Jordán Vilmos német író egyik munkájában igen érdekes részleteket közöl tapasztalatairól a balkezessel való írásra nézve.

Egy alkalommal már kifáradt keze az írásban s kísérletet tett, nem sikerülne-e a bal kézzel írnia. Kissé nehezen ment, de miután két héten át naponként mintegy félórát gyakorolta magát, egészen hozzászokott s azontúl különösen másolásokra gyakran használta bal kezét; másolásokra főképp azért, mert bal kézzel mégis kissé lassabban ment az írás.

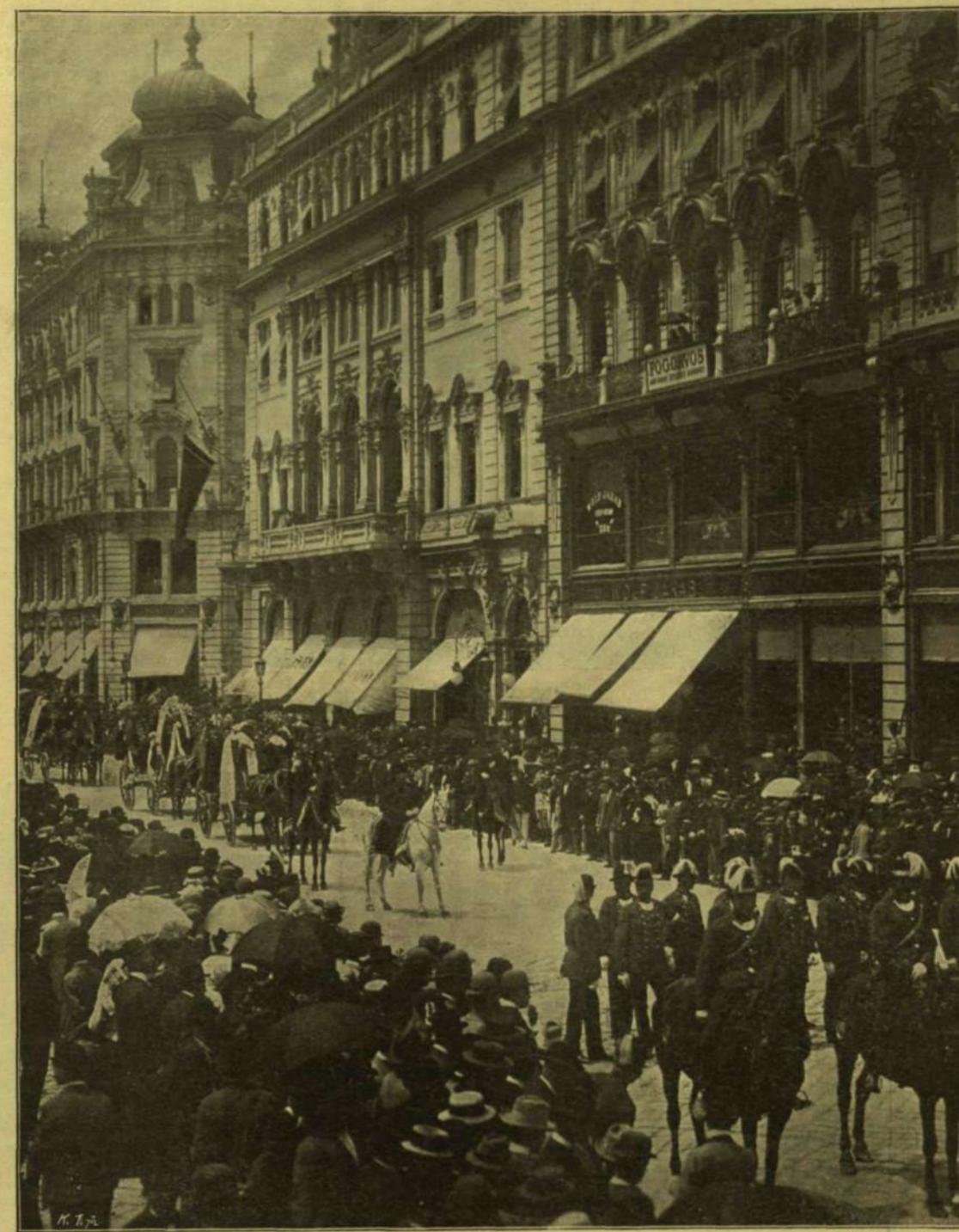
Jobb kézzel írva a papírt vagy úgy helyezte el, hogy annak felső és alsó szélé az íróasztal élével egyenlő irányban feküdt, vagy még észszerűbben úgy, hogy a sorok mintegy 30 fokú szög irányban felfelé mehettek. Midőn azonban bal kézzel irt, a papírt ferdén s szintén 30 fok szög irányban fektette le, de ellenkezőképp úgy, hogy jobb oldalra hajolt s így az írás felülről lefelé látszott haladni, szükséges volt ez a változtatás azért, hogy az írókéz el ne fedje a leírt szót, a mely bekövetkezék, ha a papírt az íróasztal élével párhuzamosan fektüdnék vagy felfelé fordítva. A leírt szavak elfedése pedig akadályozná a szemet, hogy a szükséges ellenőrzést gyakorolja. Balkezű írásnál tehát jó, ha a papírt kissé lefelé fordítva helyezzük el. De ezt is el lehet kerülni más intézkedés által. A jobb kézzel irt betűk többnyire kissé jobb oldalra hajlanak, ha most bal kézzel írva a betűket, kissé balra fordítjuk, azok csaknem oly szabadon fognak előttünk állani, mintha jobb kézzel irtuk volna.

A balkezű írás lassúságának nagy előnye az, hogy az író jobban ügyelhet a mondat szerkezetre és a szóköztésre, mely ellen a gyorsan író jobb kéz használata esetén sok ember könnyen vét. Különböző több havi használat után a bal kézzel is könnyen és gyorsan lehet írni. S feltűnő, hogy ezután a bal kezét gyakran használjuk olyankor is, midőn különben nem szoktuk használni, például ruhabegombolásra, órafelhúzásra, billiárdlökésre. Jordán csakhamar észrevette, hogy bal kezének izmai, a bal mellrész, sőt egész baloldala erősebb lett, mint azelőtt volt.

Még érdekesebb egy másik megfigyelése. A jobb kéz gyakorlása által az agynak csak egyik fele jó működésbe, a sok írás megkönnyíti a bal kéz használatát is, de nem a megfelelő mozgató idegképet. Ha azonban a bal kezét is használjuk, az agyunk másik fele is működik s ezzel kapcsolatban az idegek munkája élénkebb és erőteljesebb lesz. Jordán úgy érte, mintha a bal kéz gyakorlása által mintegy gondolatvilága is gazdagabbá lett volna, s az új sajátosság idegenszerű képzetek munkálatát erősbítették volna. Így nem lehetetlen, hogy a bal kéz együttes használása a jobbal az írásban egyuttal az értelmi fejlődésnek is előnyére van. Ez természetesen csak elmélet, melyet igazolás és sok ember által azonnal tapasztalat igazolhatna, megkísérli azonban lehet, mert csakugyan van abban valami visszás dolog, hogy az emberek nagy többsége oly fontos munkánál, minő az írás, egyik kezét soha sem használja fel.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Báró Malcomés Béla. *Napról-napra. Költemények, Budapest 1897.* Szerzőnek van tehetsége, de nem elég jó irányban halad. Szereti a századvégi léha hangot s néha a naturalizmus durvaságát csaknem a végletekig viszi («Hűsvétkor»). A «Hangulatok» című ciklusban fordul ez sűrűn elő, pedig a czinikus hang nem pótolja a jellemzés finomságát, elevenségét, igazságát. Néha azonban a szerző a kényes témát is kellő tartózkodással és elég kedvesen dolgozza föl (pl. «A hidon»), máskor meg a könnyelmi hang mélyebb tartalmat rejt (pl. «Élők és holtak»). Malcomés Béla költészetéből a szatirikus elem sem hiányzik, ezt főleg epigrammáiban látjuk, melyeknek azonban nem mindig van kellő élük. A kis gyűjteményt műfordítások zárják be egy pár francia és német költőtől (Béranger, Paul Verlaine, Heine, Körner); nem bevégzett művészi fordítások ezek, sőt egyik-másik elég gyöngye, de itt is fejleszhető, s kiművelésre érdemes tehetséget látunk. Álljon itt mutatványul a

Erdélyi fényképe után.

KAMERMAYER KÁROLY TEMETÉSE. — A temetői ment az országos kaszinó új épülete előtt a Kossuth Lajos-utczában.

gyűjteményből egy eredeti és egy fordított költemény:

Emlékezem még ...

Emlékezem még a vidám leányra
Az erdős bérczek bájos rejtékén;
Arany hajára, csengő, szép szavára
Ábrándos sokszor emlékszem én.

Eszembe jut a falusi lakocská,
A zöld redő és a piros fedél.
Elő a kis kert árnyékos lugassal ...
Minden csak a kedves lányról regél.

Emlékeim közt feltűnik gyakorta
Egy illatos, szép nyári délelőtt,
Mikor a kertben néma bámulattal
Ez életben először láttam őt.

Eszembe jut a nyári táncmulatság,
A táncsterem egy árnyas szeglete,
Mellettem ül ő és fecseg, nevetgél,
Rajtam pihen bájos tekintete.

Az esti séták a kis házak alján,
Mikor reánk csupán a hold figyel,
Felélednek szintén emlékeim közt,
Beszédünket most sem feledtem el.

S mikor ő rá emlékezem magamban,
Eszembe jut, hogy ő menyecske lett
S míg én emlékeim között bolyongok,
Ő rólam tán el is feledkezett.

Akvarell.

—Verlaine.—

Fel tánczra hát!

Két szép szemét el nem feledtem,
Fényes volt, mint az ég felettem,
Két csintalan szemét szerettem.

Fel tánczra hát!

Egyhez pedig fölötté értett:
Elkínózá a férfi-szívet,
Kedves volt akkor is, ha sértett.

Fel tánczra hát!

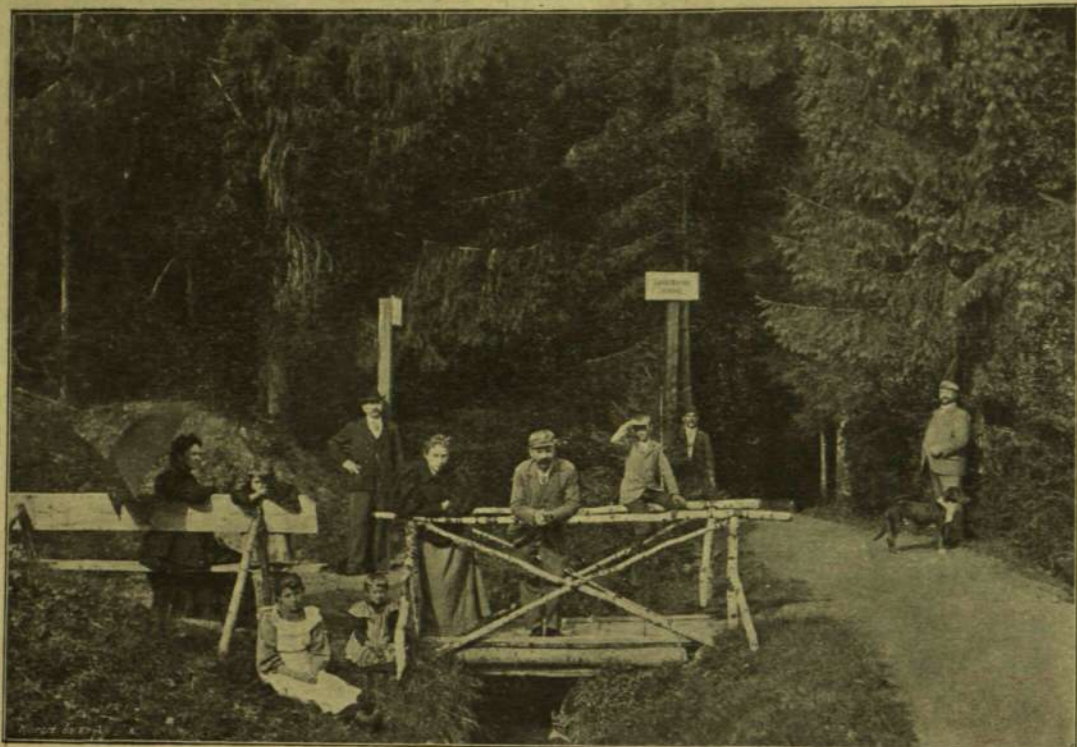
Emlékezt most már az élet,
De csókja ajkamon feléled,
Virág-ajkának csókja éget.

Fel tánczra hát!

Emlékeim életre kelnek,
Szép órák, melyek véle teltek,
Vigasztalói életemnek.

Fel tánczra hát.

Jókai műveinek nemzeti kiadása. Jókai összes műveinek kiadásából a *hetedik sorozat* hagyta el a sajtót. Ezt is maga Jókai nézte át és rendezte nyomda alá. A Révai-testvérek irodalmi intézet részvénytársaság, a mely ezt a hatalmas munkát kiadja, ezuttal még a rendes időnél korábban becsátotta ki az újabb sorozatot, tekintettel a közlekedő fürdő évszakra, a mikor mindenki szívesen visz magával nyári ülülő helyére jó könyveket. A közönség alig is talál alkalmatosabb olvasmányt Jókainál, mert hisz a legtöbb ember Jókait úgy olvassa, hogy előlről kezdő a mikor befejezte. A most megjelent hetedik sorozat tartalomjegyzéke a következő: LXI. kötet: *Megtörtént regék* (novellák). LXII—LXIII. kötet: *A kik kétszer halnak meg* (regény). LXIV. kötet: *Görög tüz* (novellák). LXV. kötet: *Egy hírhedt kalandor a tizenhetedik századból* (regény). LXVI. kötet: *Szabadság a hó alatt vagy a zöld könyv* (regény). LXVII—LXVIII. kötet: *Szeretve mind a vérpadig* (regény). LXIX.

A SZÁSZ KÁROLY-SÉTÁNY IGLÓ-FÜREDEN.

kötet: *Még egy csokrot* (novellák). LXX. kötet: *Egy játékos, a ki nyer* (regény).

Az iparművészet 1896-ban. Milleniumi emlékkönyv. Az iparművészeti társulat megbízásából szerkesztette Ráth György elnök, Györgyi Kálmán társulati titkár közreműködésével. A nagy díszmunka 426 negyedréti lapon, vastag finom papírra nyomva, számos művészi illusztrációval ékesítve és hivatott szakírók közleményeivel a múlt esztendő kiállítás iparművészeti kincseinek, nevezetesegeinek, tanulságainak emléke. A magyar történelmi csoport és műipar mellett a horvát osztályra is kiterjed; ismerteti a múlt esztendőben állított ezredévi emlékeket, az új monumentális építkezéseket (országház, Mátyas-templom, igazságügyi palota, iparművészeti múzeum), az iparművészet minden mozzanatát, sőt az 1896-ban külföldön rendezett iparművészeti kiállításokat is. A historikus, a műszerető, a régész, építész, a festő és szobrász mellett az iparnak minden fajú foglalkozása talál benne szakmáját érdeklő részt, még a női kézimunkát illetően is a sokféle himzésben, csipkékben. A történelmi főcsoport iparművészeti tárgyairól Dénes-Diner József, a könyvtábláról Ráth György, a horvát kiállításról Czobor Béla írnak. A jelenkori iparművészetből minden újat felölölő második szakaszban a királysobákat Alpar Ignác, az iparművészeti társulat kiállítását Györgyi Kálmán, a bútortipart Aigner Sándor ismerteti. Érdemes cikkekben emlékeznek meg az agyagiparról, üveg, fém, szőr, ruha és háziiparról, majd az ezredévi emlékművekről. Faragó Ödön a külföldi kiállításokat (Genf, Berlin, Dreza) ismerteti. A pompás művet az iparművészeti társulat most belépő tagjai is megkapják mint tagsági illetményt.

A valóban értékes munka közleményei közül bővebben ismertettük Huszka Józsefnek a népies öltözetek eredetéről írt jeles tanulmányát s az ehhez tartozó rajzokat; e mellett a könyv többi illusztrációi közül is bemutatunk kettőt. Az egyik egy levélpapír-tartó tábla (mappa), melyet Borghese hercegné, Apponyi Ilona grófnő rajzolt, ki a toll- és aquarell rajzban igazi mester. Ez a műve egy hangulatos *velencei kép*, mely a nagy esztorná mellékének egy részletét látatja. A rendkívül szabatos és finom rajz halvány-sárga selyem alapján valóban művészi hatású. A másik kép *délszláv stílusú bútortip* csoportját tünteti föl. E bútortipokat egy zágrábi asztalos készítette finom fehér jávorfából. Egy karos pad, egy karos és egy karatlan szék áll egy asztalka körül, melyre edényféle dísz tárgyak vannak helyezve. Minden darab faragványos, finom és kecses részletekkel, melyek a legkényesebb ízlést is kielégítik.

Magyar Iparművészet című a magyar iparművészeti társulat kiadásában, a közoktatásiügyi miniszter segítségével június havától két-hónaponként megjelenő folyóirat indul meg. Fittler Kálmán, az iparművészeti iskola igazgatójának szerkesztésében. A jó ízlést érvényre juttatni és megszilárdítani lesz feladata, gyakorlati útmutatással,

kellő rajzokkal (részlet-rajzokkal is), bő munkakörrel. A régi magyar művészi ipar termékeinek, sajátos részleteinek megismertetése is egyik főadata, de ezenkívül az idegen nemzet műiparát sem mellőzi. Mint az iparművészeti múzeum közlönye, ennek anyagát is rendszeresen ismerteti. Nagyon kívánatos, hogy minél többben megszerezze, s főleg iparosaink érdeklődését felkeltse. A folyóiratot az iparművészeti társulat tagjai rendes illetményük kapják; külön előfizetheti rá minden könyvtárnál vagy az iparművészeti múzeum irodájában. Előfizetési ára egy évre 5 frt.

Magyar történelmi emlékek. A tud. akadémia ily című, a magyar történelmi okiratok közzétételére fennálló vállalatában egy legújabbban megjelent nagy kötet (597 lap) *A Blagay-család oklevéltárát* adja, bevezető tanulmányával a család történetéhez. Szerkesztették Thallóczy Lajos és Barabás Samu. Térképpel, két leszármazási táblával és 11 pecsétel. A régi időkben nálunk fontos szerepet vitt, utóbb Krajnában letelepült Blagay-család utolsó ivadéknak, a tavasszal elhunyt gr. Blagay Lajosnak arcképét éppen mai számunk közli. A weissensteini kastélyban őrzik a család levéltárát, melynek történeti bece régóta ismeretes. Ezt teszi most közé az akadémia, kiegészítve az anyagot az országos levéltár, a bécsi titkos és pénzügyi levéltár s több gyűjtemény idevágó anyagával, melyek a család eredetéről, származásáról, történetéről, birtokviszonyairól felvilágosítást adhatnak. A csa-

A «MILLENIUM» ÉPÜLET IGLÓ-FÜREDEN.

lád történetéről Thallóczy Lajos írt kimerítő tanulmányt, Barabás Samu pedig az egyes részletek pontosságáról és a kötet végén tájékoztató index szerkesztéséről gondoskodott. A kötet ára 5 frt.

Deák Ferenc szobrának leírása és története. Budapest főváros a területén levő szobroknak és emlékműveknek részletes leírását adja ki, a szoborművek képével együtt. A város képzőművészeti bizottsága ezzel kívánja megőrizni az adatokat. Deák szobrának történetét veszszük most dr. Buday József tanártól, egy rendkívül nagy, album alakú kötetben. Oly aprólékosan pontos és mindenre kiterjedő, ez a leírás, hogy szinte kérdenünk kell, vajjon a hivatalos akta-halmazok, hírlapi közlemények, beszédek ily tömege és ily költséges formájú kiadása nem megy-e túl a kitzított czélra?

Öröklött és szerzett vagyon, írta Zsögöd Benő budapesti egyetemi tanár, sajtó alá rendezte dr. Vámbéry Ruzsem. Második kiadás. A jeles egyetemi tanár és jogi író az örökjog egyik alapvető kérdésével, az ági örökjoggal foglalkozik ebben. Politzer Zsigmond kiadásában jelent meg s ára 2 forint.

Pázmándi Horvát Endre Árpád-járól, e század eleje epikai költészetének egyik érdemes művéről Bán Károly Aladár nagyobb tanulmányt írt, mely Temesvárt csinos kiállítású füzetben jelent meg.

Tót-Komlós története. Írta Gajdács Pál. Megjelent Kner Izidornál Gyomán. Nem rég ünnepelte meg Tót-Komlós községe és az ottani ágostai hitvallású evangélikus egyház fenállásának másfél százados évfordulóját s ez alkalomból kifolyólag határozta el a derék község, hogy a község és egyház történetét megírattja. E feladattal pedig Gajdács Pál ottani lelkész biztatta meg, a ki valóban díszesen megfelelt feladatának s derék munkával gyarapította újabb időben örvendetesen szaporodó monográfiáink számát. Beosztása világos, könnyen áttekinthető, nyelvezete magyaros, előadása folyékony; tárgyát — a mennyire a meglevő adatok engedték — kimerítette s habár a munkában sok olyan részlet is van, melyek csak az ottaniakat érdekelhetik, — mégis általában el lehet mondani, hogy a könyv tanulságos olvasmányul szolgál. A munkát több kép élénkíti, melyek az ottani népre, annak viseletére vetnek világot. Ezenkívül közölve van a község több részlete valamint előkelő, érdemeket szerzett férfiak arcképei. Végül ki kell emelnünk a könyv kiállítását, mely meggyőzőleg bizonyítja, mennyire haladtak már vidéki nyomdánk is.

Az Olcsó-könyvtár. A Franklin-társulat kiadásában megjelenő és oly nagy elterjedésre jutott Olcsó-könyvtár (szerkeszti Gyulai Pál) új olcsó folyamából ismét egy sorozat került ki a sajtó alól,

20 füzetben, melynek ára összesen 2 frt. Ezek a következők:

Szerzett, Kochanovszkyné elbeszélése, oroszról fordította Timkó Iván; a kettős füzet ára 20 kr. Poy Pál, angol vígjáték, írta Poole János, fordította Csiky Gergely. A nemzeti színháznak most is annyira kedvelt darabja mint olvasmány szintén nagyon mulattató; ára 30 kr. *Képes könyv képek nélkül*, Andersen öröksej meséinek egy kis kötet; ára 10 kr. *Esküvés*, Gombos Imre szomorújátéka (ára 30 kr.), *Mátyás király*, nemzeti érzékeny játék 3 felvonásban, írta Szentjóni Szabó László, ára 20 kr. Mindkettő a hazai színműirodalom utóbbi korszakának tiszteletreméltó műve. *Martinovic és társai*, Pulszky Ferenc dolgozata, melyben Martinovicot újabb felfogású dalak egészíti ki; ára 10 kr. *Deák Ferencz*, írta Forster Arnold Florence, ki angol nyugalommal és mélyrehatón festi a nagy magyar államférfiut s méltatja politikai alkotásait. Fordította Pulszky Ágost; ára 50 kr. *A philosophus*, Besenyei György híres vígjátéka, melyhez Gyulai Pál írt bevezetést. Ára 30 kr.

zenekar játszott a kerek csarnokban, hol buffet-t is rendeztek be. Esti 11 óráig mindig nagy közönség gyűlt össze ilyenkor. *Klotild főhercegnő* június 8-ikán látogatta meg a kiállítást.

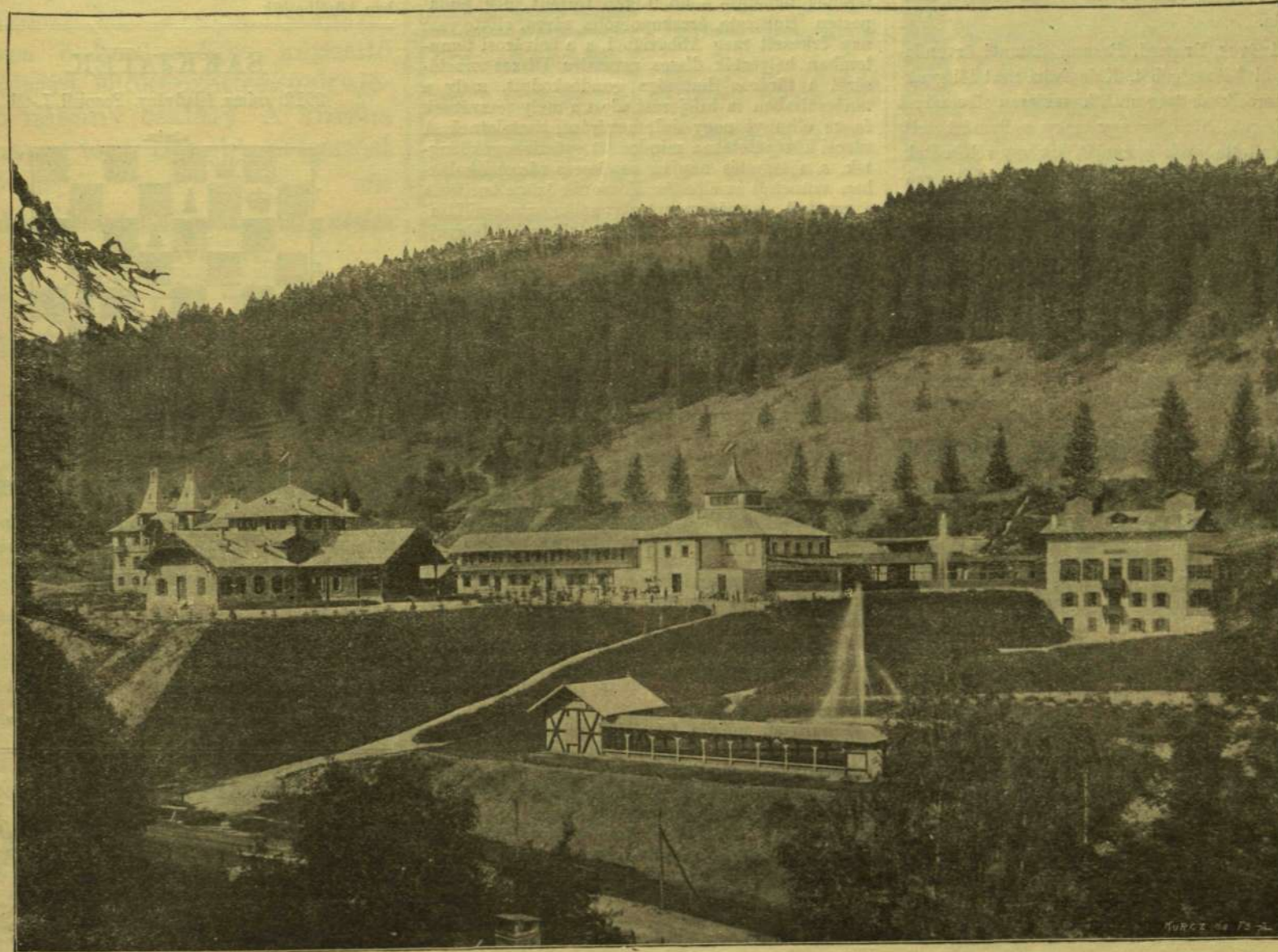
A kormány vásárlásai a tavaszi tárlaton. Dr. Wlassics Gyula közoktatásiügyi miniszter az országos képzőművészeti tanács javaslatára a tavaszi tárlatból a következő művek vásárlását határozta el: *Magyar művek* közül: *Ligeti Mór*: «Eva» márványszobor. *Veress Zoltán*: «Az örökség» olajf. *Kernstock Károly*: «Agitátor egy gyár kántinjában» olajf. *Zemplény Tivadar*: «Az új kedvencz» olajf. *Vastagh György*: «A kárvalott cigány» olajf. *Fataky László*: «Vallatás» olajf. *Külföldi művek* közül: *Diercke Pierre Jacques*: «Ebédő a gyermekmenedékházban». *Vincotte Thomas*: «Catilina» bronzszobor. *Dubois Paul*: «Madonna» bronzszobor. *Van der Stappen Charles*: «A szarnok rögeszme» márványmellszobor. *Baer Fritz*: «Őszi est, eső után» olajf. *Palmié Charles*: «Holdvilágos éj» olajf. *Willvoeder Ludvig*: «Est» olajf. Magyar művészek-től a kormány még a téli tárlaton is fog vásárolni.

hűtve jégbe. A jégkamrákból motorok hajtják föl a friss levegőt a tanácskozó terembe, a folyosókra, és a honatyák jól érzik magokat, az ostromlók és az ostromlottak. Így aztán ki lehet állani a hosszú vitát nyáron.

A király legfialabb dédunokája. *Seefried* báróné, Gizella bajor hercegnő leánya, — mint Znaimból jelentik, — június 10-ikén egy leánygyermeknek adott életet. Az újszülött második dédunokája a királynak, az első József Ágost főherceg és Angusza főhercegnő gyermeke, a ki 1895. évi márczius 28-ikán született. Seefried báróné elsőszülött gyermeke s néhány hetes korában meghalt.

A czári család ünnepe. Feodorovna Alexandra orosz császnő e hó 10-ikén leánygyermekkel ajándékozta meg a czári családot. A fiatal uralkodó párnak ez második leánya.

Zichy Mihály, nagynevű művész hazánkfa, ki a télen betegeskedett, néhány hetet Nizzában töltött

IGLÓFÜRED. — FÉNYKÉP UTÁN.

MI UJSÁG?

A képviselőház nyári tárgyalásai. A képviselőház a nyáron alkalmasint sokáig együtt marad. El kell intézni több törvényjavaslatot, kettőt olyat is, melynek augusztus elsejére törvénynyé kell emelkedni, hogy Ausztriával való kereskedelmi állapotainkban zavar ne álljon be. Utjában áll azonban a gyors tárgyalásoknak a híres 16. §., melyet ép most ostromolnak, mely a perrendtartás életbeléptetésénél azt mondja ki, hogy a sajtó útján magánosok ellen elkövetett becsületsértések ezentúl nem az esküdtszék, hanem a bíróság elé tartoznak. Ennek ostroma pedig hosszadalmasnak ígérkezik. Az ellenzék minden tagja felszólal az általános vitánál, aztán a pontonkénti tárgyalásnál. Jöhet és jön is közbe még egyéb is. A ház tehát együtt marad, vitatkozik a forró napokban is az üveg tető alatt. Az elnök azonban jó előre berendezteté a házat a nyári vitákra. Az üveg tető új ponyvát kapott, sűrűbbet az eddiginél és több szelelő rést. A falba vágott ventiláló nyílásokon pedig hűs levegő áramlik be, mert a ház a szó szoros értelmében be van

űülés végett. Pár nappal ezelőtt a czár táviratban hívta vissza Pétervárra a czárok udvari festőjét. A czári család most nagy események előtt áll, várta, hogy trónörökös születik. Fél század óta pedig a czári családban előfordult minden nevezetesebb eseményt Zichy festett meg pompás aquarell-képekben. Az új czári sarj születésének ünnepélyei is az ő mesteri megőrkítését várják.

Gr. Zichy Jenő a királynál és a császnál. Gróf Zichy Jenő ázsiai utazásáról a császnának egy-egy diszpédányát átjuttatja a királynak és a császnának. A király a jövő héten fogadja a grófot. A királynak szánt példány bordeaux-vörös kordován bőrből való gyönyörű kötésben van és Neogrady szép akvarelljével van díszítve, mely a magyaroknak Magyarországra való bevonulását ábrázolja. A műnek éppen így kiállított példánya Miklós császnak van szánva. Zichy Jenő gróf a császnak fölajánlotta munkáját s a bécsi orosz nagykövetségnél tudakozódott, hogy miképen juttathatná el ezt a példányt a császnához; a gróf erre Pétervárról távirati meghívást kapott, hogy utazzék el az orosz fővárosba és személyesen adja át munkáját a császnak. Zichy gróf e meghívás következtében a bécsi kihallgatás után elutazik Pétervárra.

A német császár Budapesten. A tati hadgyakorlatokról Vilmos német császár szeptember 22.

